

Šiame numery

Stebuklai vyksta ir dabr.
Baltų kalbos nepraranda
savo reikšmės.
Šaukiu aš tautą (anot Brazdžionio).
Poetas — katechetas Kazys Žitkus.
Vincio Stonio eilėraščiai.
St. Goštauto laiškas iš Ispanijos.
Čiurlioniečių koncertas.
Picasso skulptūros genezė.
Samprotavimai apie mūsų daile.
Moterų gyvenimas.

Kertinė paraštė

STEBUKLAI VYKSTA IR DABAR

Anais tamsiais karo ir okupacijų metais mums jauniems Vilniaus universiteto studentams rektorius prof. Mykolas Biržiška vienoje savo paskaitoje prasiarė maždaug taip: Esu pozityvistas, o stebuklais tikiu; 1939 metų pavasaryje, kaip Kauno Vytauto Didžiojo universiteto profesorius, lankiausi dar lenkiškame Vilniaus universitete; būčiau netikėjęs, jei tada kas čia būtų sakęs, jog nereikės nė metų, Vilniaus universitetas taps lietuvišku, ir aš būsiu jo rektorius; o toks stebuklas, kaip matote, atsitiko, tad tikėkite stebuklais ir jūs, net ir šiais baisiais laikais. Rektoriaus tokia užuominą mes tada priėmėm ir komentavom kaip nedviprasmišką nuorodą tikėti šviesa Lietuvos ateitimi, jos nepriklausomybės atstatymu.

Deja, tokio stebuklo dar iki šios dienos neįvyko, bet anas pozityvistas prof. Mykolas Biržiška tikėjimas stebuklais galėtų būti geru pavyzdžiu aplamai ne vienam abejojančiam. Ne tiek svarbu, ar tų stebuklų priežastimi yra aukštesnioji Apvaizda, ar istorijos lūžtiniai įvykiai, ar žmogaus valia. Svarbiausia yra tai, kad stebuklai vyksta mūsų aplinkoje, tik mes jų kartais visai nematome, kaip užsigaubę jais netik, vėliau nedrįstame prisipažinti klydę, o kartais su jais taip apsiirpant, kad stebuklą imam laikyti tik paprasta kasdienybe.

O vis dėlto geriausia būtų, kad mes žinotume ir tikėtume, jog stebukladariais galime būti, o ne karta ir esame, mes patys. Net ir ne vien rožiniame išeivijos gyvenime tokių stebuklų jau esame patys padarę. Stebuklu čia galėtume laikyti kiekvieną įkūnytą darbą, užmojų ar sumanymą, kurie pradžioje daug kam atrodė kaip neįvykdoma utopija, kaip aklumas realybei, kaip fantastų spanas. Ar taip nebuvo su mūsų Lietuvių Enciklopedija? Ar ne stebuklingai, nežiūrint netikintųjų Tomų, išeivijos sąlygose knygų lentynose atsirado 36 tomai Lietuvių Enciklopedijos, leidinio, kurio tauta laukė ištisus

šimtmečius. O angliškoji šešiatomė Encyclopedia Lituanica, atrodo, greit bus tolygaus stebuklo pakartojimas, gal net su dar didesnėmis pasekmėmis kultūrinio pasaulio kluoduose. Tai vis stebuklai, padaryti pačių mūsų žmonių rankomis ir valia. Įvairiose išeivijos kultūrinio gyvenimo srityse panašių pavyzdžių galėtume ir daugiau pirankioti. Iš daugumos tačiau reikia išskirti ir pabrėžti Lietuvių fondo stebuklą.

Tai irgi tokio vardo vertas darbas, kurio dalininku gali jaustis kiekvienas, atnešęs jo talkai šimtinės ar tūkstantinės. Šiandien pasiekto milijono realybė ne vienam gali atrodyti net ne kažin kokių stebuklų, taip jau mes esame su Lietuvių fondo egzistencija apsiirpę. Tačiau prieš gerą dešimtmetį šio darbo ir sumanymo pradininkams vis dėlto reikėjo beveik ano bibliotikėto, kad, lazda palietus uolą, iš jos išstytų šaltinis. Ir duok, Dieve, tik daugiau mums šitokio tikėjimo.

Tačiau ir stebuklas stebuklui nelygus. Vieni jų mus nustebina savo akimirksniu blykstelėjimu ir vėl staigiai išnykimu. Mes krūpinteliame, išvydę nesitikėtą, išplečiam akis, išsigastam ar apsidžiaugiam, bet, viskam vėl dingus, apsisukam ir dūlinam įprastu keliu, pakalinę.

Bet labiausiai norėkim ir būkim stebukladariais tokių stebuklų, kurie apsirėškę nedingsta kaip fatamorgana, bet auga, plečiasi, virsta realybe, kuri savo keliu vėl būna priežastimi naujų, ilgai, o gal net amžinai, trūkančių stebuklų, formuojančių mūsų išeivijos ir mūsų tautos ateities realybę. Mums atrodo, kad šitokios rūšies reiškinys ir yra Lietuvių fondo gimimas, jo augimas, visuomenės uždegimas ir naujų stebuklų darymas šakotose mūsų kultūrinio gyvenimo srityse.

Milijono pasiekimas tebūna tik nauja pakopa tolimesniems darbams ir dar platesniams stebukladarių mostams.

k. bed.

BALTŲ KALBOS NEPRARANDA SAVO REIKŠMĖS

Pokalbis su dr. Petru Joniku

Nors kalbotyros ir lituanistikos mokslininkų prieaugliu išeivijoje ir negalime pasigirti, bet užtat rankų nenuleidžia vyresniosios kartos mūsų kalbininkai. Vienas jų — dr. Petras Jonikas gyvena čia artimoje Chicagos kaimynystėje, Riverside, Ill. Norėdami mūsų skaitytojus plačiau supažindinti su dr. P. Joniko kalbotyrinio darbo užmojais ir painformuoti apie šiandieninę kalbotyros ir lietuvių kalbos mokslo situaciją aplamai, užkalbiname čia Doktorą keliais klausimais.

— *Daktare, spaudoje buvo žinutė, kad šiuo metu rašote veikalą, "Lietuvių kalbos istoriją" ir rengiate spaudai pomirtinį prof. Salio raštų leidimą. Mūsų manymu, tai du labai dideli darbai. Kaip juos tuo pačiu laiku pajėgiate dirbti? O gal kuris nors jau ir visai baigtas?*

— *Žinoma, du darbu kartu dirbant, abiejų ruošimo sparta turi sumažėti; juoba kad ir kitų smulkesnių darbų neišvengiamai atsiranda. Anksčiau tebuvausi pasiryžęs rašyti lietuvių kalbos istoriją. Bet paskui, iškilus reikalui išsklaidytus raštus surankioti. Vieno kito periodinio leidinio numerio dar nepavyko gaukti. Medžiagai suvokti (surankioti) didžiausią darbą atliko p. S. Salienė, kuri visą laiką daug kur techniniais reikalais raštų redaktoriui uoliai talkina. Prie tos talpos yra prisidėjęs ir p. I. Serapinas.*

— *Kuri buvo pirmoji paskata suredaguoti ir paruošti spaudai prof. A. Salio kalbinių palikimą? O gal tai buvo paties raštų leidėjo noras? Idomu būtų žinoti, kas prof. Antano Salio raštus leidžia?*

— *Manau, kad prof. A. Salio šeima bus pirmoji ėmusi galvoti apie jo raštų leidimą. Aš pats, tuojau po A. Salio mirties, priminiau p. S. Salienę, kad reikėtų bent neskelbtus svarbesnius A. Salio raštus išleisti.*

— *A. Salio raštus leidžia Lietuvių katalikų mokslo akademija, kurios vadovybė gyvena Romoje.*

— *Ar tai bus visa prof. A. Salio raštų sutelktinė, ar tik dar niekur nespausdintų rankraščių knyga?*

— *Leidėjo ir p. S. Salienės pagėdavimu, leidžiami apskritai visi kalbiniai A. Salio raštai: tiek spausdinti, tiek ir rankraščiai; tiek straipsniai, tiek ir atskirai išėjusios monografijos, nes dabar po įvairius leidinius išblaškyti jo raštai sunkiai, ypač už Lietuvos ribų, bėprieinami.*

— *Kokios apimties leidinys susidarys? Ar užteks jam vieno tomo? Jei ne, tai kiek knygų ir po kiek puslapių galima jau pramatyti?*

— *Yra suplanuoti keturi tomai, kiekvienas maždaug po 400*

puslapių. Pirmuoju tomu leidžiamas straipsnių rinkinys, skirtas bendrinei kalbai. Jis bus labai naudingas ypač platesniems skaitytojų sluoksniams, nes jame jie ras patarimų ir paaiškinimų bendrinės kalbos vartosenos klausimais, kurie ir šiandien tebėra aktualūs. Antrame tome bus sudėti tikriniai vardams skirti straipsniai. Jie irgi daugeliui skaitytojų bus idomūs, nes ten nevienas ras savo pavardės ar vardo ir nevienos vietovės pavadinimo atsiradimo, darybos ir reikšmės bei raidos nušvietimą. Taip pat čia bus duoti ir norminių bei atlietuvinų vietovardžių ir pavardžių sąrašai. Trečiasis tomas skiriamas įvairiems kalbiniais straipsniams, o ketvirtasis — lietuvių kalbos tarmių aprašymui, jų istorijos nagrinėjimui.

— *Su kokias sunkumais, prof. A. Salio raštus rengiant, susiduriama? Ar lengvai prieinami visi reikalingi šaltiniai? Ar kas nors kuria prasme patalkina?*

— *Nelengva buvo seniau po įvairius leidinius Lietuvoje ir kitur išsklaidytus raštus surankioti. Vieno kito periodinio leidinio numerio dar nepavyko gaukti. Medžiagai suvokti (surankioti) didžiausią darbą atliko p. S. Salienė, kuri visą laiką daug kur techniniais reikalais raštų redaktoriui uoliai talkina. Prie tos talpos yra prisidėjęs ir p. I. Serapinas.*

— *Leidėjui aktualus ir leidinio lėšų reikalas. Reikia tikėtis, kad atsiras kas paremias. Juk kalba yra pagrindinis tautybės dėmuo, ir jai skiriamais rimtais darbais mes grindžiame pačią lietuviybę. Pats A. Salys dar 1937 m., rašydamas apie kalbą ir visuomenę, teisingai pažymėjo: "Tauta gyvybiškai jaučia, kad, kalbai žuvus, ir ji pati turės žūtį". Tad ir ši leidinį sudėtos lėšos bus išmintingas ir tikslingas investavimas.*

— *Kas, jūsų manymu, yra ir bus svarbiausia prof. A. Salio kalbotyriniam palikimui?*

— *Vienas svarbiausių A. Salio įnašų yra atiduotas mūsų bendrinės kalbos kultūros kėlimo darbui — tos kalbos ugdymui ir jos norminimui. Tą darbą jis labiausiai mėgo ir jam, šalia tiesioginės savo tarnybos pareigų, skyrė daugiausia dėmesio ir laiko. Nemaži jo nuopelnai lietuvių kalbos tarmėtyrai, lietuvių asmenvardžių ir vietovardžių istorijai, o taip pat svarus jo įnašas penkiatomiui lietuviškai vokiškam "Lietuvių rašomosios kalbos žodynui" (Woerterbuch der litauischen Schriftsprache, Heidelberg, 1932-1968), kurį ruošti pradėjo prof. A. Sennas (iš pradžių susitaręs su K. Büga), o vėliau jį redakciją dar buvo įtraukti M. Niedermannas, Fr. Brenderis, pagaliau A. Salys. Pats prof. A. Senno teigimu, patikrinę trys žodyno tomai yra*

Dr. Petras Jonikas

išmintinai A. Salio ir jo bendradarbiavimo išdava.

— *Mūsų skaitytojuom būtų taipgi labai idomu sužinoti šį tą ir apie jūsų paties dabar rašomo veikalą "Lietuvių kalbos istorijos" genezės šaknis. Kada ši tema jums "pasipiršo"? Kaip ilgai ji brenė? Ir ar jau pastatytas paskutinis taškas — ar veikalas jau baigtas?*

— *Prieš porą metų apsisprendžiau rašyti antrąją, pataisytą ir papildytą, laidą savo "Lietuvių kalbos istorijos", pasirodžiusios Chicagoje dar 1952 m. Nemaža laiko atima medžiagos rinkimas. Kadangi dabar turiu daugiau atsidėti A. Salio raštų ruošimui spaudai, mano paties darbo rašymui šiuo tarpu mažiau teatlieka laiko. Tačiau geroka to darbo dalis pirmaraščio forma jau yra paruošta.*

— *Kas veikalą leidžia? Ir kaip greit galėsime jį jau turėti?*

— *Leidėjas dar nenumatytas. Kadangi, kaip sakau, ir kiti darbai kartu tenka dirbti, manau, kad apie porą metų truks, kol visas rankraščių bus paruoštas.*

— *Kaip trumpai mūsų skaitytojams galėtumėte apibūdinti savo veikalą turinį ir išvadą?*

— *Iš pradžių maniau, kad ruošiu pagerintą bei pataisytą savo "Lietuvių kalbos istorijos" laidą. Tačiau, kai įsidirbau, kai susikaupė daugiau medžiagos ir apsisvarsčiau, man ėmė aiškėti, kad geriausia būtų ne antrąją šio veikalą laidą ruošti, bet lūks-*

gramatika" (Vilnius, 1968), A. Vanago "Lietuvos TSR hidronimų daryba" (Vilnius, 1970). Daugiausia padaryta lietuvių kalbos tarmių aprašymui (nors čia ne visi darbai vienodo lygio), nes, mat, tarmės bei jų išsidėstymas dabartiniu metu, dėl suprantamų priežasčių, smarkiai kinta bei niveliuojasi, nyksta. Atrodo, kad pastaruoju metu mokslinių darbų lietuvių kalbotyros klausimais mažiau tepasirodo. Iš periodinių lituanistikos kalbos mokslo leidinių svarbesni yra "Lietuvių kalbotyros klausimai" ir "Baltistica" (kurioje daugiausia vietos užima straipsniai lietuvių kalbotyros temomis). Didelis darbas bus nuveiktas, kai bus baigtas akademinis (didysis) "Lietuvių kalbos žodynas", nors jis irgi turi kiek savo trūkumų, o per maždaug 35 metus nuo I tomo paruošimo vos per pusę leidinio tėra persirietęs.

— *Kas įsidėmėtina naujojo staraisiais metais yra kalbotyros moksloje aplamai pasauline prasme? Ar naujos kryptys ir nauji atradimai neaplenkia ir lietuvių? Ar mes čia niekur neatsilikam, o gal kai kur žengiam ir avangarde?*

— *Bent nuo šio amžiaus pradžios pradėjusi reikštis struktūrinė kalbotyros kryptis išaugo ir sustiprėjo pastaraisiais dešimtmėčiais. Ji teigia, kad kalba, kurią pirmiausia reikia tirti vieno kurio laikotarpio plotmėje, yra tarp savęs susijusių ir vienas kitą sąlygojančių vienetų sistema. Maždaug prieš porą dešimtmėčių pasirodė ir dabar jau daug dėmesio susilaukė generatyvinis požiūris į kalbą. Labiausiai pažįstama amerikiečio N. Chomsky sukurta vad. generatyvinė transformacinė gramatika, kuri turinti duoti hipotezę, teoriją, nustatyti taisykles, kaip "kalba veikia", panašiai kaip kad biochemikas formuluoja hipotezę, kaip kūno ląstelės dauginasi. Jei tos taisyklės bus teisingai formuluotos, tada "gramatika" (faktiškai, tikslus ir objektyvus kurios kalbos aprašas) tapsianti priemone, "gaminančia" visus kurios kalbos gramatinius (taisyklingus) posakius ir nė vieno negramatinio (netaisyklingo). Apskritai, jau kurį laiką pastebimas didelis veiklumas, pervertinantis senesnius, tradicinius kalbotyros pagrindus ir kuriant naujus, plečiant ir gilinant kalbotyrinio teorizavimo sritį. Įvairiais požiūriais į kalbą žvelgiant, vis atsiranda daugiau ar mažiau skirtingų kalbinių teorijų. Pastaruoju metu, be kitko, labiau gilinamasi ypač į kalbos ir psichikos sąsają (psichinė kalbotyra, angl. psycholinguistics), kalbos ir visuomenės santykį (visuomeninė kalbotyra, angl. sociolinguistics), matematines bei algebrines kalbotyros klausimus ir kt. Nemaža kas naujosiose teorijose (įskaitant ir generatyvinę gramatiką) tebėra vystymosi tarpsnyje, nevienas dalykas tebesvarstomas, kritikuojamas. Reikia pa-*

(Nukelta į 2 psl.)

Pokalbis su dr. Petru Joniku

(Atkelta iš 1 psl.)

stebėti, kad viena po kitos atsirandančios kalbotyros teorijos ne būtinai reiškia, kad jos tuo pačiu jau viena kita ir pakeičia: dažniausiai tos teorijos atsiranda, skirtingu požiūriu žvelgiant į tą patį dalyką — kalbą, skirtingus teorinius modelius taikant jos prigimčiai aiškinti. Naujosios kalbotyros kryptys lietuvių kalbininkams daugiau ar mažiau pažįstamos (apskritai, įskaitant ir Lietuvą), ir naujais metodais parašytų rimtesnių kalbinių darbų pasirodo parašytų ir pačių lietuvių. Žinoma, ypač vyresnieji kalbininkai turi sekti kalbos mokslo raidą, nenorėdami atsilikti nuo kalbotyros pažangos, nors tai ir nereikia, kad kiekvieną „naują“ teorizavimą turėtų grobti, kaip vaikas tėtį, viską metęs į šalį.

— Kokia vieta šių dienų kalbotyros mokslo skiriamai baltistikai? Ar ji vis dar, kaip seniausių formų indoeuropiečių kalba, nepraradusi savo ištakų pozicijų? Ir kokia aplama yra, Jūsų manymu, baltistikos ateitis?

— Anksčiau, kada kalbotyroje vyravo genealoginis istorinis požiūris, baltų kalbos (ypač prūsų ir lietuvių kalbos) užėmė svarbią vietą indoeuropiečių kalbų moksle. Vėd. sinchroninėje, aprašomojoje, struktūrinėje lingvistikoje tai neturėtų išsiskirti reikšmės. Tačiau istorinės kalbų studijos negali būti ir nėra pamirštos ir struktūrinėje kalbotyroje; neužmiršta jų ir generatyvistai su savo tebesivystančiu metodu. Todėl ir dabar baltų kalbos nepraranda savo reikšmės indoeuropiečių kalbų raidos aiškinimui; jos ypač svarbios slavų kalbų studijoms. Pastaruoju metu jau iškeliama, kad nevienas baltų kalbos išlaikysiusi dišesne senovė negu kai kurios ligi šiol seniausiomis laikomos kalbos (kaip senovės indų ir graikų). Šiuo metu žymiai didesnis susidomėjimo baltistika susilaukė ir JAV. Čia gražiai ir savo baltistinėmis studijomis reikiškia prof. W. R. Schmalstieg, o taip pat vienu ar kitu reikšmingu baltistikos darbu pasirodė ir ne vienas kitas amerikietis (G. B. Ford, E. P. Hamp, D. F. Robinson ir kt.). Daug galės prisidėti prie baltistikos studijų pagyvinimo JAV pačių pabaltiečių įsteigtoji Baltų studijų puoselėjimo draugija (Association for the Advancement of Baltic Studies, Inc.), kurios tikslas Pabaltijai bei pabaltiečių liečiančios studijos, įskaitant ir kalbotyrą. Draugija yra surašiusi JAV keletą sekmingų mokslinių suvažiavimų, kuriuose dalyvavo ne tik patys pabaltiečiai, bet ir kitų tautų ir kraštų mokslininkai. Draugija leidžia kas metų ketvirtį išeinančią „Journal of Baltic Studies“. Kaip rodo 1974 m. išejęs jos adresas knyga, draugija turi apie 600 narių. Baltistikos bei Pabaltijų studijos, žinoma, tęsiamos ir Europoje, organizuojamos ten ir tos srities mokslinės konferencijos.

PABALTIEČIAMS STUDENTAMS

Illinois universitetas praneša, kad pabėgėliai studentai, kurie ieško pastovios rezidencijos statuso JAV-se, gali to susilaukti tik po trumpo laukimo apsigyvenę Illinois universiteto globoje. Tai numato naujas universiteto reguliavimas.

STUDIJUOS NEGRŲ NUSIKALTIMUS

Vadinamoji League to Improve the Community Chicagoje, gavusi 107,241 dol. federalinės paramos, panaudos lėšas studijuoti nusikaltimų problemas tarp negrų.

Žiemos egzotika

Nuotr. K. A.

Pirmenybė kultūrai (2)

Šaukiu aš tautą (anot Bernardo Brazdžionio)

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio.)

Kas dingio ir kas išliko

Ir valstybinė žūtis atėjo — niūri, begėdiška, nedažna tokia pasaulyje, kai didelė šalį kaimynai kone juokaudami išsidalijo per porą dešimtmečių. Bet mum tai būta skaudaus sukrėtimo ir tartum pirmą kartą suprata, kas atsitiko. Nuo to laiko per sekančius dešimtmečius imam regėti ženklus, kuriuos vėliau mūsų tėvai pradėjo vadinti tautos žadinimu ir — vaizdingiau — „kėlimu iš miego“. Didysis Praamžiau! — vadinasi, patys pamatė, supratom ir žinojom, kad mūsų tauta jau miegojo...

Be abejo, tai nereikia, kad su rusų aneksija 18 amžiaus pabaigoje būtų žlugusi ir visokia mūsų šalies kultūros raida. Ne — beveik priešingai. Su Vilniaus universitetu vienu tarpu tarsį jį net labiau įstengė suklestėti. Tik viskas, deja, dabar krypo dar daugiau ne lietuvių tautos ir ne mūsų tautinės kultūros labui. Vilniaus universitetas, tasai Lietuvos sostinėje vešliai susikūręs labiau lenkiškas(!) dvasinis centras, tuomet turėjo ir ugdė gausybę didelių talentų ir mokslinių disciplinų. Jame tik stigo (ir tai daugiau negu kuriozas!) lietuvių kalbos ir literatūros katedros. Niekam nepasisekė, niekas negalėjo ten jos įsteigti...

Tad kas lietuvių tautą budino, kuo gi ji budo?

Vargu per tautinio kelio nesuradusius bajorijos politinius sąjūdžius, net ne kažkiek ir per sukilimus prieš Maskvą, kai vis dar baisiai sunkiai buvo atskiriama, kas Lietuvos ir kas Lenkijos labas. Daug aiškiau Lietuva budo su Žemaitijos bajorėlių tegu silpna, bet lietuviška poezija, ypač su Simono Daukanto istorijos mokslo, tautos praeities romantika ir socialinių idėjų pažangumu, su vyskupo Valančiaus praktišku tautinės struktūros tvirtinimu ir auklėjama literatūra, vėliau su pogrindžio žurnalais ir laikraščiais, ypač su galviu Vinco Kudirkos žurnalizmu, Maironio poezija, net su lietuviškai patriotine (mickievičine) literatūra apie Lietuvos didybę ir grožį lenkų kalba.

Tad argi ne ironija, kad praeityje per tiek amžių nesirūpinus lietuvišku raštu, vėliau teko iš-

BRONYS RAILA

rasti metaforišką, bet teisingą sakymą, jog lietuvių tautą „prikelė iš miego“ plunksna, taigi rašto ir kultūros veiksniai. Kaip tik toji „plunksna“ per keletą sekiųjų dešimtmečių, lyg niekur nieko, tartum savaime ir natūraliai, i padundino mūsų tautos gyvenimo areną žingsnis po žingsnelio išaukė ir partinių — pasaulėžiūrinių grupuočių politiniai, vėliau palankiai tarptautinei progai susidarius karius — gynejus ir tuojau pat vis didesnių ūkinių gėrybių troškesius.

Ir valstybė iš naujo užgimė — tasai mūsų kultūros variklis, lovis, mecenatas, net svarbiausioji jos puoselėjimo garantija (kaip dar senesniai išeivijos politikai mėgo sakyti). Taip, gal būtų galima sutikti, jog atsteigtos

nepriklausomybės laikotarpiu visi šie energijų ištekliai daugmaž teisingiau balansavosi. Bent jau geros valios ir nuovokos nestigo, tik stigo laiko ir patyrimo, o ir pati medžiaginė mūsų tautos bazė tebebuvo kukli. Bet su antruoju nepriklausomybės dešimtmečiu vėl labiau ėmė ryškėti senoji dramatiška dilema:

- ar ūkinis turėjimas ir ginklavinimas, taigi rūpesčiai medžiagine gerove ir krašto saugumu, —
- ar tautinės kultūros elementų bei prielaidų sustiprintas ugdymas ir tvirtinimas?

O tada ir vėl svarstyklų rodyklė neabejotinai buvo pakreipta labiau medžiaginių lobių ir ginklų gausinimo naudai. Tik tarsi užmiršom savęs paklausti, kokių padarinių gali duoti šio kariaus prietaringa kryptis. Juk išskirtinai gausinant ginklus ir labiausiai remiant karininkiją, ne-

imanoma tuo pat metu reikiamai didinti šiaip jau kitokios produktingesnį darbą atliekančios visuomenės medžiaginius lobius.

Pagaliau, kaip ir 18-me amžiuje, nauja maskolinė invazija prasidėjo visiškai pagal senuosius Katrynos metodus — kariuomenės igulų įvedimu. Skyrėsi tik tempo spartumu: dabar labai greit atsuliavo dirbtinai surežisuotos įtampos atomazga, ir tuoj prasidėjo agonija, kada mes pasireiškėm, deja, ne pavyzdinčiaisiai. Dabar vienu akimirksniu be galo ryškiai galėjom išvysti mūsų likimo ir laikysenos išsprendimą ir jo padarinius.

Mūsų medžiaginiai lobiai, tos taip trokštos, sunkiai užpraktintos ir įsimylėtos ūkinės gėrybės bematant dingio, buvo atimtos ar išgrobtos, brangiuosius ginklus dargi geruoju, it išgandinti vaikai žaislus, perdavėm naujiems valdovams. Ir tada pamatėm, dažnas jau ir supratom, kad vienintelė mūsų stiprybė ir mūsų turtai liko tie, kurių joks okupantas neįmanė pagrobti ir nepajėgė sunaikinti. Tai buvo mūsų tautinės ir dvasinės kultūros vertybės, kuriom rėmėsi ir mito mūsų emocijos ir sąmonė. Mūsų sielai.

Jų padėtoju pagrindu dar dažnas ir čia raiškiai tebeįgyvendinam. Jos ir tik jos jau per pusketvirtą dešimtmečio palaiko visos mūsų tautos gyvastingumą, žadina naują kūrybiškumą ir grūdina išlikimo valią tėvynėje. Juo daugiau tų vertybių būtų buvę sukurta ir išugdyta, tuo stipriau mūsų tauta atlaikytų likimo smūgius, tuo rimčiau būtų buvę pasiruošta sunkiai ir ilgai, bet patvariai savignyrai ir kietai tautinei rezistencijai.

Ne penkmečio planai, bet sveikiau protaujanti inteligencija

Sutinku, kad per ilgai varginau tokio įvairiaspalvio paveiklo piešimu, senų senų legendų priminimais, nesmagių pavyzdžių išminėjimais ir kai kurių išvadų gal kiek paspaustu rūstumu. Bet kad kitaip negalima, nes be šių griuvėsių apžvelgimo daugeliui vis dar neaiškiu ir neaišku, net įtartina, ką gi dar užsimotume sugriauti, paniektinti ar pakeisti. Niekinti tikrai nebėra prasmės, nes vis tiek jau per vėlu, bet šį tą sugriauti, pakeisti ir naujaip statyti dar beveik nerūstus kurstyt.

Kodėl ir kur derėtų sukurti mūsų energijų rodyklę, iš karto paaiškėtų, jeigu tokį mūsų istorinio pamušalo paveikslą blaiviau įstatytume į dabarties tautinių ir tarptautinių aplinkybių rėmus ir į mūsų epochos slinkties kelią.

Šį sykį nesileidžiant į naują temą, gal užtektų vos kelių žodžių priminti, kad esminės ir realios tautinės ir tarptautinės aplinkybės, nuo kurių priklauso, bent su jom glaudžiai siejasi lietuvių tautos likimas, savo slinktimis ir nuotakom šiandien yra žymiai kitokios, negu buvo pirmųjų okupacijų metais ir dar trumpą laiką vėliau. Kas to nematytų, nejaustų ir nesuvoktų, mūsų diskusijoje būtų bevertis

Lėdo skulptūros

Nuotrauka K. A.

partneris. Tai būtų kelias, taip sakant, nieko neužmiršusių ir nieko neišmokusių pliko žodžio herojų.

Vadinasi, kai kurios užsienėjusios, praeitimi užsikirtusios, su laiko dulkėmis pageltusios mūsų anų laikų iliuzijos, lūkesčiai, arba dirbtinės teorijos ir tezės, dargi padėbese pakabintos vadina „teisinės“ bei „kovinės“ fikcijos, net jom dėstyti trafaretiskai tebenaudojamas ano pokario žodynas, — visa tai ir gal daugiau negu tai, ką gyvenimo tėkmė jau daug anksčiau sugriovė, tenka ir mum keisti, naujaip konstruoti, dabartinti. Jeigu to nesugebėsime, veltui save vadin-

sim kūrybiškais kultūrininkais, dar su mažiau pagrindo girsimės esą įvalgūs politikai.

Žinoma, kai kam vien tokios užuominos jau skambės gąsdinančiai. Bet nebeidamas jaunyn, specialiai gąsdinti šiuo metu nieko nenorėčiau. Realinė kryptis man labiau atrodytų naujos statybos, pradėtos tegu ir lėtu tempu, bet protingai ir nuosakiai. Tik, kaip minėjau, naujų būty reikalauoti smulkmenišku projektu, kaip skubiai „išbristi iš balos“. Įvairūs projektai ir net penkmečio planai specialiam, o ypač svajingiem romanistikam, labai lengva paruošti.

Tel. PR 8-3229

DR. ANNA BALIUNAS

AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLES LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS

Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
8907 W. 83 PL, Justice, Ill. 599-0506.
Pirma ligonius pagal susitarimą.
Jei neatliepia, skambinti 374-8612

DR. VL. BLAŽYS

PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampus 63-dios ir California
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštad. 12-2 val. p. p. trečiad. uždaryta.
Pagal susitarimą.
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet. antrad., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė

DR. EDMUND E. CIARA

OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960

DR. E. DECKYS

GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervi ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Rezid. tel. — GI 8-6873

Dr. W. M. EISIN-EISINAS

AKUŠERJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6152 So., Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 2-0001.

Tel. — BE 5-5893

DR. A. B. GLEVECKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akų Ligos
3907 West 105rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso telef. PR 8-2220

DR. JANINA JAKSEVIČIUS

JOE SA
VAIKŲ LIGOS
2856 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą.

DR. K. A. V. JUCAS

TEL. 763-3310 — 489-4441
ODOS LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai
2403 W. NORTH AVE.
4524 N. MILWAUKEE AVE.
Valandos pagal susitarimą

Visi telefonai 652-1381

DR. F. V. KAUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

DR. TERESÉ KAZLAUSKAS

VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
9753 W. 143 Street
Orland Park, Ill. 60462
Valandos pagal susitarimą
Tel. 349-6887

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Iškylus trečiadienius
šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK

(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. šeštad. 12-2 val. p. p. trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS

GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.
Ofiso telef. RE 7-1168
Rezid. telef. 239-2919

Ofs. HE 4-1818, Rez. PR 6-9904

DR. J. MEŠKAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave., kampas)
Val.: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. nuo 7 iki 7 val. p. p. Tik susitarus

Tel. — 282-4422

DR. ROMAS PETKUS

AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
ofisai
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS

OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2628 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir „contact lenses“
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS

INKSTŲ, POSLES IR PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 440-5545

DR. J. J. SIMONAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezid. GR 6-0617

Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 val. vak. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisai ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 6-1233
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 1 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofs. tel. HF 4-2123, Namų GI 6-6706

DR. V. TUMASONIS

CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — 18 anksto susitarus.

Tel. Ofiso PR 6-6446

DR. F. C. WINSKOWAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą
Ofs. tel. 767-2141; namų 636-4530

DR. PETRAS ZLIOBA

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val.: pirm. antr. ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5. Šešt. pagal susitarimą

Gražių dainelių daug girdėjęs

Poetą ir katechetą Vincą Stonį — Kazį Žitkų prisimenant

STASYS YLA

Prieš porą metų pateko į rankas *Lyrika*, išleista 1970 m. Vilniuje. Autorius Vincas Stonis. Pridėta ir nuotrauka, iš kurios vos gali atpažinti, jog tai tas pats Kazys Žitkus. Kaklaraištis slepia kunigystę, bet knygos galė, trumpojo apybraižo, parašyta: mokėsis Kauno kunigų seminarijoje ir buvęs tos seminarijos rektorius. Toj „Lyrikoj“ praskamba ir toks posmas:

Prabėgo tūkstančiai dienų,
Veide raukšlų ir dulkų
grimas,
O aš dar vis tebeinu —

Skurdus šios žemės piligrimas.
Tas piligrimas keleriopai įdomus — kaip poetas, publicistas, jaunimo ugdytojas ir katechetas. Dar įdomesnis, kaip žmogus — nepaprastai kuklus, švelnus, švytintis savo skaidrumu ir humanizmu. O jau eina aštuoniasdešimt antruosius metus.

Poetas

Gimė jis poetų — rašytojų krašte — Vabalninke. Iš ten kilę Balty Sruoga, K. Šakenis („Pono Tado“ vertėjas), Aloyzas Baronas, Leonardas Žitkevičius, Mamertas Indriliūnas, o iš apylinkių Adolfas Sabaliauskas-Zalia Rūta, Kazys Binkis, Bernardas Brazdionis ir kiti. Tai viena nenaujiena, kad poetinė „sloga“ palietė ir Žitkų. Antroji — susilietimas su liaudies dainų lobiais, kuriuos net dviem atvejais šiose apylinkėse rankiojo garsūs suomis tautotyrininkas prof. A. R. Niemi. Pirmojo jo ekspedicijoje talkininkas buvo kun. A. Sabaliauskas, o antrojoje (1911) jam padėjo Žitkus. (Jis apie prof. Niemi Vabalninkė plačiau rašė Tautosakos darbuose I, 1935). „Gražių dainelių daug girdėjęs“, šimtus jų užrašęs, nenuostabu, ir pats pragydo savais posmais. Eiliuotą pradžią jau 1908 metais. Trečias dalykas — tai maironinės giesmės era, visus kėlus, žavėjusi, tiesiog užkėrusi. O Žitkus, be to, mokėsi Maironio mokykloje — Kauno kunigų seminarijoje ir po to šešerius metus (1919-1925) čia pat, arti Maironio rūmų, vikaravo Kauno katedroje. Kaune būdamas, jis ir paruošė pirmąsias savo „Ašarėles“ (1924), o po metų ir „Dainų pasiklausius“ (1925).

Maironis galėjo džiaugtis, kad jo sekėjų būrys paaugo. Maironiškai jau buvo rašęs Margalis, Paparonis, Putinas (jaunystėje), o, va, atsirado ir Stonis. Margalis buvo užkliuvęs kritikai dėl tos panašybės į Maironio eilėdarą, gerokai suplaktas ir, gaila, aptildytas. O Stonis su tais dviem rinkiniais praėjo lyg nepastebėtas. Jaktas jau buvo beveik nukopęs nuo kritikos sosto — užsklendęs savo ilgametę Draugiją. Jos vietoj dar nepasirodė arba tik organizavosi židiny, vėliau teišugdęs savo kritikus. Žitkus išvengė rykštės, bet nesusilaukė nė katučių. Tuo tarpu jaunimas pasigavo ir ėmė dainuoti jo gražiasias daineles. Vincas Stonis buvo Marijos Pečkauskaitės raštų švelniausias herojus, matyt, stipriai įstijęs Žitkui, ir jis pasirinko jį savo slapyvardžiu. Naujasis Stonis po dviejų rinkinelių nutilo, netgi išnyko iš Kauno, gydydamasis Italijos Merane. Grįžęs ieškojo palankesnio klimato Ry-

tų Lietuvos pušynuose. Poetini polėkį, gal būt, atšaldė ir nauji vėjai mūsų literatūroje. Maironio žvaigždė tolydžio blėso. Jo vietoj išaugo Putinas, žodingas ir audringas Sruoga, įsiterpė revoliucinė majakovskinė jaunųjų srovė, pagaliau ėmė garsintis „nauja generacija“ su Aleksandravičium (Aisčiu), Brazdžioniu ir Miškinu. Kur tu beįsiterpsi, Vincai Stoni?! Nutilo jis ilgam ir grįžo tik po visų audrų, grįžo tada, kai vėl atgimė Maironis. Tą laiką nesunku nustatyti iš minėtos jo „Lyrikos“, kuri talpina 108 eilėraščius. Nebe naujas tai rinkinys, o rinktinė: du trečdaliai senųjų ir vienas naujų. Tie nauji (viso 31) eilėraščiai grakštūs, šilti, „švariai“ padaryti. Ir juose negausi audrų, dramatiinių įtamų, tik simbolinės užuominos. Kopdamas amžiaus viršūnėn, jis nešaikia kaip Putinas — mortuos voco, vivos plango. Jis tik mąsto gyvenimą kaip supūstas kopas (Kopų sonata). Iš maironiškų eilėdaros rėmų jis ir naujuose eilėraščiose neįkopia, bet tarpais vis tiek lieka gana savitas.

Katechetas

Išbuvęs provincijoje, Antalieptėje, trejetą metų, trupučių kapelionavęs tenykštėje mokykloje, vėl grįžo Kaunan ir nuo 1930 m. įsijungė į Saulės mokytojų seminarijos darbą kapelionu. Čia buvo susimetę pažangūs katalikai pedagogai — dr. Kl. Ruginis, Ig. Malėnas, Ant. Šerkšnas ir kiti. Žitkų jie prisikalbino dėl jo inteligencijos, pedagoginio pažangumo ir ypač dėl švelnios, traukios asmenybės.

Religijos dėstymo metodika Lietuvoje laukė „reformų“, ir Žitkus pradėjo tais klausimais rašyti „Lietuvos mokykloje“, kurią redagavo Kl. Ruginis, o leido Katalikų mokytojų sąjunga. Šalia jos veikė ir kairiųjų Profesinė mokytojų sąjunga; ši leido „Mokyklą ir gyvenimą“. Žitkus dirbo su vienais, bet bendravo ir su antrais. Tie „kairieji“ atviriau nei saviški prasi-tardavo jam apie religijos vadovėlius:

— Tie jūsų vadovėliai pasitarnauja mūsų krypčiai. Ger-

nės priemonės atgrasyti vaikus nuo religijos nereikia.

Tada Žitkus gyveno Žaliakalnyje, kur buvo „įsikūręs“ šalia kan. Kapočiaus klebonijos. Žitkus ir Kapočius, būvę katedros vikarai, sutapo ilgam ir neat-skiriamai — lyrikas su epiku, pasakorium, asketas su gurman-tu. Kapočius nemėgo savo „lau-žo“ — klebonijos; nestatė nau-jos, kad nepykintų žmonių, nes pirmą „turėjo“ pastatytį baž-nyčią. Gyveno „skurdžiai“ iš reikalo, o Žitkus buvo „netur-tėlis dvasioje“ — pasitenkino mažu.

— Ateik, priglausei, — kalbi-no pirmasis antrąjį. — Gal per-triukšminga? Gerai, pastatysiu tau namuką — atskirai. Norėsi, patarnausi mano bažnytelėj, ne-galėsi — apsisieisim: turiu dar porą „jungo jaučių“.

Žitkus abejojo. Kaip čia dar-bar prisimesi kitam. Pagaliau: — Nebent mažą kokią būdelę. Be didelių išlaidų. Gal kaip nors atidirbčiau...

— Bus namukas — nuošalus, toliau nuo gatvės. Galėsi rašyti ir mąstyti.

Taip Žitkus bene 1933 metais įsikūrė Priskėlimo bažnytelės pašonėje. Ten tekdavo jį lanky-ti ir pajusti žmogų bei aplinką. Namukas jaukus, švarus, viskas miniatiūriška: salonėlis ir darbo kambarys kartu, miegamasis atskirai, prieangėlis paltams pa-sidėti. Knygos — visa siena. Ža-luma dengė ir baldus. Didelė naujovė buvo dvigubi langai. Tai jau Kapočiaus „išmisias“, kad Žitkus nesusaltų.

Žitkus pasakė Kapočiui, ką girdėjęs iš „kairiųjų“ mokyto-jų apie vadovėlius.

— Tikrą teisybę jie sako. Su-degint tokius, į šiukslyną iš-mest, — karščiausiai, kaip pa-prastai, Kapočius.

— O kas jų vietoj? — šyp-sojosi Žitkus. Kitaip jis nemo-kėdavo atsileipti.

— Tu rašyk naujus, aš išlei-siu...

— Kokį vieną gal ir sukrapš-tyčiau. Betgi reikia jų visos ei-lės.

Ir pradėjo žvalgytis vokiška-me pasaulyje naujesnių pavyzd-žių, škiuoti medžiagą, bandy-ti pavyzdinėje mokytojų semi-

M. K. Ciurlionis (1875-1911)

Bičiulystė

narijos pradžios mokykloje sa-vo naują medžiagą. Ir taip „pa-sirašė“ na ujas „Tėve mūsų“ va-dovėlis II pr. mokyklos skyriui — su eilėraštukais, piešiniais, klausimais ir uždaviniais, o pagrinde trumpais pasakoji-mais — tekstais.

Po metų jis paruošė III sky-riui „Sveika, Marija“, o dar po kitų — IV skyriui „Tikiu“ ir „Mažąjį katekizmą“. Pagaliau 1940 m. pradžioj pasirodė jo maldaknygė mažiausiems „Prie-altoriaus“ — su spalvotom iliustracijom.

Šių leidinių pasisekimą ro-do laidos: pirmojo vadovėlio per ketvertą metų išėjo 10, antrojo — 6, trečiojo per dvejus metus 4. (Bene du leidimai dar išėjo tremtyje).

Žitkus pralaužė ledus. Kapo-čius finansavo pradžioj, o pas-kui vadovėliai jau nešė pelną. Brangiausi leidiniai pasirodė dar mažiesiems, nes mūsų tech-nikai buvo liuksusas spausdinti keliom spalvom. Sunku buvo ir su vadovėlių iliustracijom. Ne-turėjom dailininkų, kurie imtųsi tokio darbo, be to, buvo skubu išleisti. Taip ir išėjo Žitkui, kad tekstai buvo originalūs, o iliust-racijos skolingos iš austrų vado-vėlių. Reprezentacija prieš už-sienį, neįkertant mūsų kalbos, tik sprendžiant iš pažiūros, ga-lėjo būti ne per geriausia. Išpū-dis plagiat! Ši aplinkybė šias eilutes rašantį sulaukė jau karo metu pristatyti Žitkaus darbus Vienoje katechetinių leidinių pastoviai parodai įvairiomis kalbomis.

Jaunimo globėjas

I žaliakalnių Žitkaus lizdą

mėgo daug kas užėti, ypač iš jaunųjų. Jaunimas iš viso jį mė-go, o ateitininkus jis ir globojo. Pats iš jų išaugo, būdamas moksleivis, ir sutapo visam lai-kui. Kaune, būdamas vikaru ir kapelionu, talkino ir pavasari-ninkams, parašė jiems himną (žodžius). Rašinėjo į „Ateitį“ ir „Pavasari“. „Ateityje“ tilpo pirmieji jo eilėraščiai, dar anais gimnazistavimo laikais. Žitkaus ryšį su „Ateitimi“ ir visu sąjū-džiui gerai žinojo Pr. Dovydai-tis. Kai jis, ateitininkų vadina-mas tėvas, šventė savo 50 m. sukaktį ir „Ateitis“ skyrė jam visą numerį (1936, Nr. 9), Žit-kus buvo paprašytas parašyti įvadinį straipsnėlį.

Jaunimas mėgo Žitkų, nes jis buvo švelnus, bet ne saldus; jautrus, bet vyriškas ir žmogiš-kas — homo humanissimus.. Mėgo ir jo butuką, nes čia buvo taip švaru, tvarkinga ir jauku, kaip šventovėlėj. Iš jo veido dvelkė ramybė, susitelkimas, giedra

Ne kartą tekdavo pas jį užei-ti dėl to paties jaunimo. Pame-nu Meno mokyklos studentus, jau gerai paaugusius. Tai buvo čiurlioniečiai — to vardo ateiti-ninkų kuopelė, veikusi slapta. Ji turėjo, berods, 12 narių. Iš tos kuopelės išaugo Kazys Var-nelis, rodos, Telesforas Valius ir eilė kitų, neatsiradusių šia-pus vandenyno. Žitkus buvo jų globėjas, o kalbėtojus jis pasi-kviesdavo įvairius. Visus ir pa-vaišindavo vaisiais ir saldai-niais. Vienu metu jis yra buvęs visos draudžiamos Moksleivių ateitininkų sąjungos dvasios vadu.

Kapočius pasitraukė į tremtį, o jis liko. Felis pasigedavo Ka-zio. Dažnai pasakodamas pri-durdavo:

— Žitkus paliudyty; Žitkus paryškintų...

Kapočius baigė tremtyje de-legato pareigas, o Žitkus buvo paskirtas vienintelis kunigų se-minarijos rektoriumi Kaune, be-rodos, po kun. Alf. Lapės. Išbuvo apie 10 metų ir „nesusipyko“ su Rugeniu, „neužgavo“ nei popiežiaus. Pastarasis jį, jau vėliau, pakėlė pilnu romenišku prelatu, o pirmasis nesipriešino, kai valstybinė leidykla sugalvo-jo išleisti jo „Lyriką“. Būdamas taurus, atlaidus, pakantrus ki-tiems, jis nebuvo linkęs „susi-pykty“ ir su savo sąžine.

VINCAS STONIS

TANITA

Nežinau, kas buvai, nežinau, kas esi,
Pasapnuota seniai kitados,
Bet alsuoja tavim pabarėliai visi
Ir skardena kaip žodį maldos
Tavo vardą kažkur, kažkieno išmanytą:
— Tanita! Tanita! Tanita! —

Gal kadaise pavėsyje Nilo krantu
Tu į lotoso žiedą žvelgei,
Gal kukliai ir dabar tebenoksi dar tu
Mano lauko žalioj parugėj,
Tik saukiu aš, ištiesęs rankas į zenitą:
— Tanita! Tanita! Tanita! —

Piramidės sugrius, ir kalnai subyrės,
Pasivogs ir mane nebūtis,
O juntu — tarp žvaigždžių tau akys žerės
Pro bedugnį judąsias naktis,
Pro nedylantį, šventąjį amžių granitą:
— Tanita! Tanita! Tanita! —

Spinduliuos tolimųjų vaikystės dienų
Tavo liūdnojį veidą mačiau
Ir tada iš žvaigždėtų dangaus rašmenų
Neramiam ilgesy išskaičiau
Amžių vieškelius tavo paklydusį mitą:
— Tanita! Tanita! Tanita! —

VAKARO DAINA

Gražių dainelių daug girdėjas
Tyliauoju vakaro laiku,
Bet kai į tolį jas lydėjau,
Nebuvo liūdna nei klaiku.

Tik vieną dainą vakarinę
Širdis pamilo man karštai,
Ir neberimsta, kol aušrinę
Užtemdo brėkšdami rytai.

Gaili ji buvo kaip gegutės
Graudingos raudos tylumoj,
Švelni kaip čiulbesiai lakstutės
Žaliam miškely sutemoj.

Visi kalnai ir kloniai gaudė
Nuo jos svaiginančios gaidos,
Ir vakarai, ugnim nuraudė,
Taip nežėrėjo niekadus.

Bet vis labiau dainelė tilo,
Pabūgus rūpestių žmogaus,
Ir su aušra drauge pakilo
Takeliais žydėjo dangaus.

Erėvių gilybėn ji panoro
Tarytum laimė prarasta,
O man nulinko, man nusiviro
Kančių sukaustyta kaktė.

Dabar kas vakarą žvaigždėtą
Budžių ir laukiū tos dienos,
Kai dainą, prieblandoį girdėtą,
Dangus man vėl padovanos.

AMALIŲ KAPINAITES

Suklypus tvora supa mažą kalnelį,
Kur eglės ir tuopos neliaudamos šlama;
Čia priglaudė kapas suvargusią mamą,
Ten jauną mergelę ir žilą senelį.

Išmėtyti kryžiai sargyboje budį,
Ant jų rūpesteliais šventieji sustojo;
Tarytum juos skausmas tūnais išvaidojo, —
Taip svyra jų galvos, taip akys jų liūdi!

Kokia čia ramybė! Aplinkui nė dvasios!
Tik kartais sučiūška zylėlės nedrąsios,
Tik kartais girdėti, kaip vieškelis dunda.

Bitutė netyčia pajudina žiedą,
Giesmė piemenėlio pro lanką atrieda,
Bet veltui: numirę negirdi, nebunda!

SV. GRALIO PILIGRIMAS

Tolimoj šaly, Monsalvato kalne,
Tylūs rūmai kaip ašara žvilga.
Ten einu, ir lazda, kurią spaudžiu dulse,
Man tik supas, lyg vėtroje smilga.

Nenurimsiu, kol šventojo Gralio taurės
Aš užburto jį pily nelaimėsiu.
Vargas man, jeigu akys atgal pažiūrės,
Ar širdis susigundys pavėsiu!

Kad sugrįžčiau su dieviško kraujo lašu,
Laukia mano žalioji gimtinė.
Ir todėl taip žvaliai savo našą nešu,
Ir todėl taip alsuoja krūtine!

Tolumoj jau regiu spindulų spinduliuos
Monsalvato viršūnė žvaigždėtą.
Būv pasveikinta mano klajonių keliuos
Tu, pilie, man dangaus pažadėtą!

Mikalojus Konstantinas Ciurlionis (1875-1911)

Pilies pasaka

PIRMENYBĖ KULTŪRAI

(Atkelta iš 2 pusl.)

Amerikos lietuvių Bendruomenės organai kaip tik dabar juos skubotai pradėjo rengti demokratišku būdu — per referendumą atsisakdami kelių šimtų mūsų kultūrininkų nuomonės. Te padeda jiems Viešpatys...

Bet kas iš to, jeigu po kiekvieno tokio referendumo, sąskrydžio vasaros stovyklose ar šiaip „kultūros kongreso“ paskelbiamu skambiu rezoliucijų ir likdavo tik rezoliucijos, už savaitės jau pamirštos, niekam nebeįdomios, mirusios? Esu labai skeptiškas tokiems tuščiaviduriam barškalui ir dar kliauresniam planam. Daug įvairių projektų ir pasiūlymų jau buvo sumastyti ir garsiai išgiedota, o nugarinėjama ir užmaršti. Dešimtmečius svarstėm visokių reformų, ypač politinių, mandroklus sumanytus. Bet jei kokia detalė ir buvo įvykdyta, tai būtinai per vėlav, kai gyvenimas reikalavo vėl kitokių reformų.

O dažniausiai tegu ir geros valios reformininkai, jei tik drįsę išeiti su radikalesniais, maištingesniais pasiūlymais, tai smogikų iš publikos ir tūlos spaudos puslapiuose būdavo taip užkrečiami apspaudomai, ar net „okupanto taktininkais“ apšaukiami, jog šitaip prismardinamoje atmosferoje bet kam galėdavo praeiti noras ir rizika dar ką nors sveikensio besilyti. Tokia bendroji mūsų atmosfera, kiek ją pažįstu ir jaučiu, stumia liūdesin ir neviltin nebe vieną iš vyresniųjų ir daug, gana daug dar patriotinės jaunomenės, ypač iš vadinamųjų akademinių sluoksnių. Tad pirmenybė gal būtų ne naujiems projektams ir planams, kuriuos (net ir pačius geriausius) tuojau pražudys šis mūsų sulaukijęs „veseliojimas“, bet pastangos ir kantriam užsimojimui pirmiau tokią atmosferą sugrąžinti, pakeičiant ją sveikesnėmis nuotakomis, dorensiais įpročiais, ne svaiojančio reikavimo, bet protaujančios inteligencijos pagrindu.

Tiesa, visuomenė, ypač jos praktiniai veikėjai, mus kitus spaudoje rašančius taip pat męsta vadinti tuščiakalbiais — daug ir gražiai plepančiais, tik vis „nieko nepasakantiems“. „Kas daryti nenurodantiems“... Leiskit truputį pasipriešinti tokiems priekaištams, dažniausiai gi tik demagogijai. Rašantieji irgi sunkiai dirba, skiria tam daug laiko, tyrinėja problemas, patys galvoja, išeities ieško, pasiūlymus iškelia, kartais net storas knygas kuriuo svarbiu klausimu parašo. Bet kas, jei dėl ką tik minėtos atmosferos jų žodžiai atsimuša ir žiniai ir nesidomėjimo siena, jei mintys ir idėjos nuskaista balos tylose?

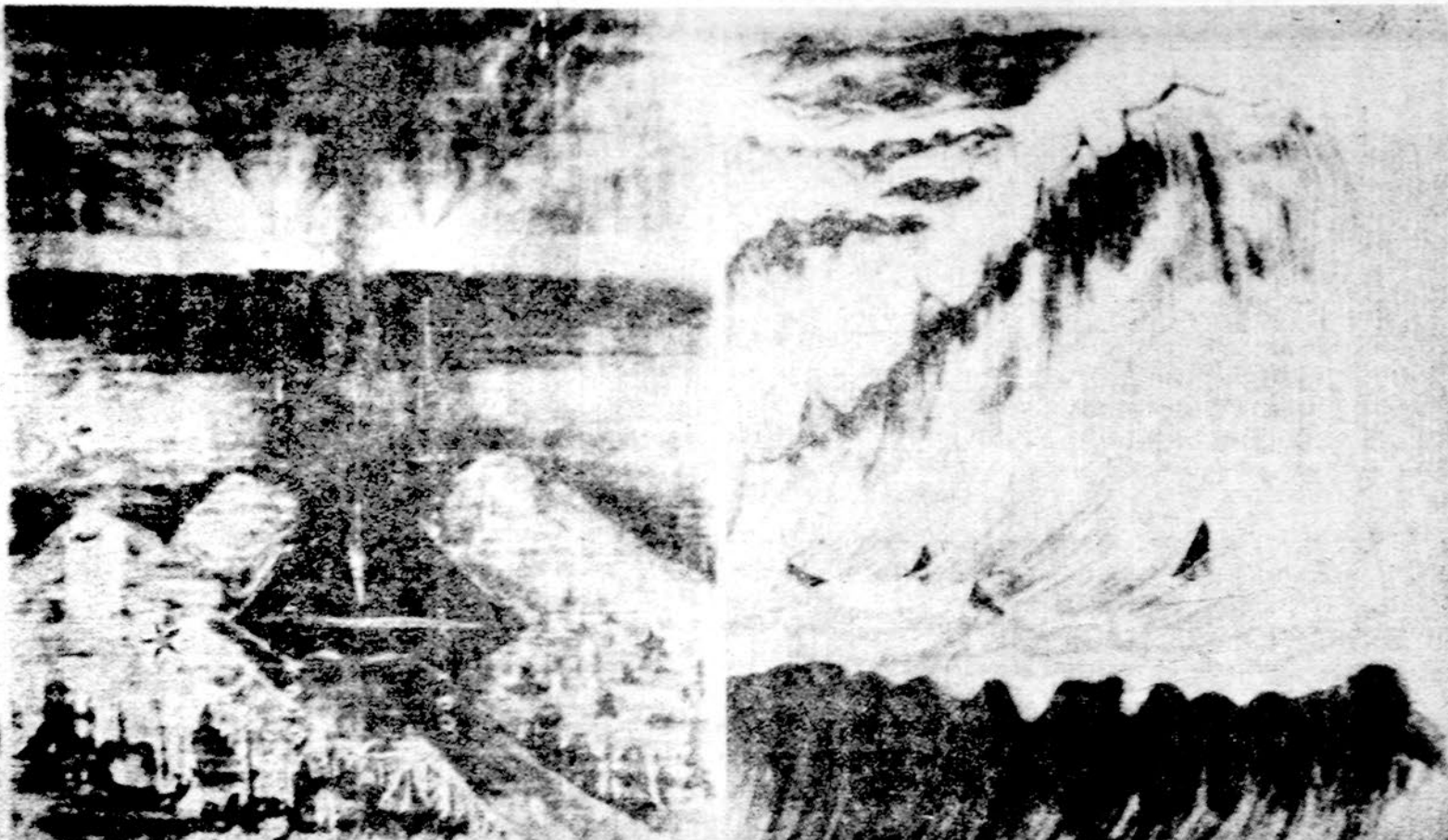
Naivu išpūtoti fantastiškiausius planus arba, kaip daro ne vienas iš mūsų „politikų“, savo emocijas paversti principais ir su jais triukšmauti skersai išilgai per visą išeivijos lomą. — Jeigu tokie planuotojai ir kovotojai demonstruoja tik aklumą akivaizdžiausiai realybei. O aplinkos ir pasaulio realybė aiškiai byloja, ji labai konkrečiai, ji tiesiogiai turėtų veikti išvadų turinį ir mūsų užsimojimų kryptį.

Maskolinis mūsų šalies užgrobtas ir tautos pajungiamas trunka jau su viršum 30 metų. Lietuvių tauta (nė nekalbant apie išeiviją) negalės perblokti Sovietų Rusijos nei per tiesioginę konfrontaciją, nei užuolankom. Tam būtų reikalingas labai radikalus sovietinės imperijos suirimas iš vidaus ar suardymas iš šalies. Bet jei šiuo metu nusistovinti didžiųjų pajėgų tarptautinė konfigūracija žymiai ir esmiškai per gerą laiko gabalą nesikeis, Baltijos tautų užgrobtas gali dar ilgai trukti. Jei trumpiau, tuo geriau ir visa lengviau. Bet rimtas planavimas turi remtis ne

M. K. Ciurlionis (1875-1911)

Jūros sonata: Allegro

Andante

Finale

vien gerėjančiom (viltim), o ir blogėjančiom perspektyvoms.

Jei kas norėtų programos dešimtmečiam..

Kaip aiškiai tebeamatyti, lietuvių tautai ryžtingai stengiasi išlikti, daugiau laisvių išrūgti ir, nežūrint stiprėjančio Maskolijos spaudimo — vėl siektis savarankaus valstybinio pavidalo. „Laisvė taip greit nemiršta“, tariant Algirdo Landsbergio „Penkių stulpų“ herojų Albinos žodžiais. Nemirti sieksimės ir mes, išeiviai, bent tam tikra mūsų dalis. Tik tos dalies misija yra ir liks dviguba — padėti dvasiškai tautai tėvynėje ir sau čia užsieniuose. Nemanyčiau, kad tik garsiai linksniuojamos atviros kovos ar dar dažniau tik tuščios retorikos prasme, kaip dabar tebepraktikuojama.

Teks kartą atsiminti ir nuodugnai suprasti, kaip tauta ilgą laikmetį turi gyventi ir su savo išeiviais sugyventi, kada ji nėra laisva sau santvarką nustatyti ir bendravimo būdus laisvai pasirinkti, kada ji vėl pateko į buvusias, gal žymiai pavojingesnes didžiuriosios imperijos represes, negu 19-jame amžiuje, ir kada vis labiau aiškėja, jog savo egzistencijai išlaikyti ji vėl tegali naudotis vien taisiais asiraisiais ir nepagrobiamais ginklais — savo dvasios ir doros, menų ir mokslo vertybių ugdymu. Vaisingam mūsų „dviejų pasaulių“ susipratimui ir abipusiai paramai vis labiau bus reikalinga šalta, išmintinga, lanksti ir kintanti taktika. Metas susirūpinti ir pagaliau pasipriešinti iš visų jėgų, kad šios taktikos turinį, kryptį ir jautybę nepradėtų visai išeivijai žalingai nustatinti rėksniai, demagogai ar provokatoriai iš ekstremistinių sparnų.

Jum ir man ši karta, be abejo, labiau rūpi išeivijos pozicija. Dabar mes nebe vargšai prieities išeiviai anglių kasyklose, nei ant svyruojančios žemės benamiai pokariniai pabėgėliai. Šiandien lengvai šimtus tūkstančių sudedam koplyčiom, milijonų parapijom, dar daugiau milijonų savo nuosavybėm, pramogom ar prabangiai aprangai. Sakoma, kad ir tuo būdu atliekamas tam tikras patarnavimas kultūrai. Gal būt, — ir aplamai tuo nenoriu pasakyti, jog toks tautinių išteklių išbarstymas būtų tik blogas ar visiškai bergždžias. Tačiau nepozityvi ir net žalinga tai, kad tarp tų išteklių naudojimo nebėra sveikos pusiausvyros.

Argi dar nematyti, kad šiu kūrų sunaudojamų didžiulių medžiaginių lobių apimtis yra šimteriopai didesnė, negu trupinių likusių tariamajai kovai už Lietuvos išlaisvinimą, nors tuo šūkiu ne vienas vis garsiai tebegrojam spaudoje ir iš tribūnų? O kol nebuvo sutvirtėjusio Lietuvos Fondo nuosimčių, tai ne kas daugiau nubirdavo ir tauti-

nės kultūros kūrybai remti, jos vertybėm palaikyti gyvoms ir mūsų gyvenimą veikiančiom. Taip, geranoriškų smulkių, mažyčių pastangų kasmet šen ir ten besudysta, bet visa tai neplatų, sporadiška ir gal silpnėja. O mum reikia šio to daug stambesnio ir stipresnio, nes lauko akiračiai kaskart plėtėja naujom svarbiom užduotim pagal modernio gyvenimo reikalavimus.

Pavyzdžiui, visų mūsų deganti demesio suklėmas ir atitinkamos finansinės bazės sukleimas:

- lietuviškai kolegijai Amerikoje su specialia paskirtimi — studijuoti perėjimo problemas iš komunistinės santvarkos į liberalinę,
- lietuvių mokslo ir meno institutams,
- teatro sambūriam,
- televizijos ir radijo programoms,
- informacijos ir propagandos įstaigoms,
- spaudai pagerinti, ypač kultūros žurnalams,
- kultūros rūmams ir lietuviškų kultūrinių vertybių saugojimo archyvam,
- dailės, muzikos, literatūros, kalbos, istorijos ir įvairių kitų lietuvių kultūros studijų stambesniems veikalams paruošti ir išleisti.

— visų tų vertybių vartojimą tinkamai paskleisti lietuvių visuomenėje, ypač jaunomenėje,
- žymiai plačiau, negu ligi šiol, paskleisti kitatautėse ir kitakalbėse plotmėse.

Jeigu tik tiek suminėti, štai jum, galit sakyti, romantiškas, bet visai konkretus receptas su labai aiškia programa — didžiulis planas dešimtmečiui ir dviem.

Negi iš kur kitur ištryšk mūsų galybė? Juk tik čia mūsų išlikimo ir prasmingo veikimo pamatas — dvasinių pradmenų cementas, plienas ir gal kai kada marmuras.

Reformos pradėtos, tur būt, nuo visuomenės, nuo apačios

Be abejo, daugeliui gal ir nesmagu klausytis per dažnų Andromachos aimanų, kad esam išsisėmę, užlūžę, pasimetę ar pamoklyde, regintys graudų slinkimą žemyn. Bet argi šios aimanos perdėtos: negi sėkmingai kylam aukštyn, negi visa aplink — mus vien tik gerėja? Jeigu tiesa, ką akiračiuose atvirom akim regim ir apyblavęs galvos dar šiek tiek supranta, tai, rodos, mūsų reakcija turėtų būti ko priešingiausia: ne užsiglostymas, migdymas ir apsigaudinėjimas, bet žadinimas pastangų pasikeitimam, pagerinimam, perversmam!

Žinoma, vargas pirmiausia su politikais, su jų nerimu ir veik baime pasijusti lyg pašalintiems nuo lietuviškos scenos ir nuo rampos šviesos, tartum jų vaidmens neįvertinant, lyg nebesiklausant jų nuolatinio grymosi, kiek jie daug ir norėjo, ir darė, ir vis dėlto padarė... Tenka be ginčo

sutikti, kad išeivijos visuomenė dar apsieituri veikėjų su igimtais vadų ir tik vadų pašaukimais, augsaburnių kalbėtojų, organizatorių ir posėdžiautojų, stambių talentų praktiškose ir pelningose profesijose, buvusių kariškių, gaisrininkų ar šaulių, kuriems tie mūsų „kultūriniai puoselėjimai“ nėra pernelyg brangūs, nei gal suprantami, ir kuriems tikrai nieko kito ir nelieka, kaip tik „politinė veikla“.

Vėl ši karta nepelčiant kitos skirtingos temos, būtų galima dar pridėti kelis žodžius, kad ir šioje srityje tebetvyliuoja raištai, tebekyla kone kasdien sunkėjančios spresti problemos, reformų būtinumai ir lygiai toks pats stebuklingų receptų ieškojimas, „kaip išbristi iš pelkių“. Tie, kuriuos vis krečia ir dar krės saldus politikavimo drugys, iš tikrųjų prieš akis taip pat turi eibės galvosūkių ir rūpesčių. Jei kurie politikos veiksniai neveikia kaip reikiant ar dar silpniau pradės veikti, tai reikės ir juos reformuoti, kitų veiklos priemonių ir metodų surasti. Kai taip vieną dieną neišvengiamai atsistiks, man rodos, reformų gairė turėtų krypti į konstruktyvias pastangas sukurti Lietuvių Rezistencijos Tarybą — tik žymiai platesnės apimties, negu ligi šiol, ir daugiau pagrindžio pobūdžio (nors žodis „pagrindis“ kai kuriose mūsų spaudoje dabar jau naudojamas... juokų skyriui užvardinti).

Šioji taryba turėtų sutelkti kai kurias dar tikrai gyvas politines pasaulėžiūres išeivių grupes, ekonominius veiksnius ir ypač kultūrinės veiklos draugijas, menų ir mokslo sambūrius, kiek tik įmanoma nušitiesiančius savo intymiais ryšiais į tautą tėvynėje. Niekados daugiau nebeturėtų pasikartoti, kaip prieš dešimtmetį, primetimas išeivijai svarbaus kultūrinio - dvasinio pobūdžio rekomendacijų — neįsistatytų, netikslų ir nevykusių, — pridariusių daug žalos išeivių ir tautos santykių pyneje. Tokios taisyklės neturėtų būti skelbiamos be deramo išdiskutavimo ir konsultacijos su išeivijos kultūros sambūriais ir diskretišku būdu su patriotiniais Lietuvos kultūrininkais. Tik tokiais keliais išryškintume sveikos politikos ir rimtos rezistencijos liniją, teigiamą išeiviam ir pavergtai tautai, o ne naivias „tautinės drausmės taisykles“, kurias vėliau piktnaudsiojo ir tebepiktinaudoja kiekvienas, kaip kam ant seilės užėina.

Tuos ir panašius klausimus įvairiom formom ir dingstim esu kėlęs tuoj po karo, o ir vėliau „Sauliaus aš tauta“ (anot Brazdžio) keliuose tekančio laiko kronikų rinkiniuose, ypač „Lau-mių juostoje“, „Versmės ir verpetuose“, „Dialoge su lietuviais“, kaip ir dabar naujausioje trijų dalių „Paguodoje“, kur šios, tariant, amžinos mūsų kultūros problemos yra labiau perkeltos

literatūros ir meno plotmėn, tegu ir ne visada tiesiogiai pabrėžiamu būdu.

Gal tik nuotaika nebe ta. Šiandien jau nebe manau, kad mūsų aplinkos pasikeitimai ir sielų perversmai galėtų įvykti staiga ar ateiti iš viršaus. Nežiūrint kiek daug gero daro pavieniai idealistai mecenatai, man nebeatrodo, kad mūsų kultūrinės kūrybos rėmimas nuolat galės pakankamai reikšmingai remtis jų labdarybe. Tokiom aplinkybėm kūrėjai dings anksčiau už labdarius.

Lygiai stinga pagrindo tikėti, kad ko nors pasiektų viena tik geroji valia ir politinių organizacijų vadovybė, kai ji pasireikia tik iš paskirų asmenų. Visur ten dar netrūksta geros valios vienišų vyrų ir moterų. Bet kaip matom, jie vieni jau nieko svaraus nebeįstengia, aplinkybių ir bendrosios negalios supančioti, rutinoje pasikore, tikriausiai pristigę drąsos revoliucijom ir iniciatyvos maistam. Argi nepastebit, kaip pastaraisiais laikais jau labai retas kas beidrįsta prabilti skrodžiančiai, drąsiau ir originaliau? Visa užgožė bendrybės, seni trafaretai, bronzinimai ir lakavimai. Net apie svarbių draugijų ar veiksmų konferencijas ir pasitarimus, kai nepasiekiamu nuomonių vieningumo, nebeįstingant visuomenės konkrečiai ir išsamiai painformuoti. Nebe visada ir spaudos atstovai ir tokios konferencijos įsileidžiami. Ilgainiui publikai pasidaro nebeaišku, kam jos dar reikalingos...

Gal vienintelė viltis liks vėl tas senasis „demokratinis“ kelias — lėtas, painus, drumzlinas. Palaipsniui, daugeliui takelių su-

sibėgus, iš apačių, kai plačiojoje visuomenėje atsiras daugiau susipratimo ir supratimo — vadinasi, nebent tada, kai didžioji išeivijos dalis, ypač ta jaunėsioji stačiai pareikalaus reformų ir pakeitimų, ir kai savo reikalavimus parems tvirtu tikėjimu ir atitinkamai švariais finansiniais įnašais. Vargu anksčiau, ir todėl reikia kantriai ruošti dirvą, nes tai reikštų beveik iš naujo perauklėti išeivijos protus, ir širdis. Dar toli ligi to, net ir labai paspartinus mūsų vėlių žingsnius.

Muštardiniai šūkavimai ir prasta politika

Prieš kurį laiką berods Bostono filosofai mūsų dabartinį linksnų kautynių sandūrą ne be samojos buvo paleidę apyvar-ton du savotiškus krikštazodžius gimstančiom naujom partijom aptarti — „tautininkų“ ir „valstybininkų“. Girdi, pirmiesiems tautos gyvybė labiausiai rūpinti, o antrieji sielojasi valstybinės nepriklausomybės principo nepa-žeidžiamumu ir kova dėl jo, nors tauta dėl to ir skradžiai žemėn grįmstu... Abi srovės krikštazodžius nelabai draugiškai sutiko ir atmetė, nė viena nepasimigius tokiom etiketėm naudotis. Nors, man rodos, pasiūlytos puokštės buvo gana arti tiesos, tik, aišku, kaip metaforos negalėjo ir neprivalėjo būti matematinio tikslumo.

Norėčiau dar papildyti šios srities kovų vieną motyvą. Per pastarąjį dešimtmetį vis garsiau girdisi, o ypač Amerikos lietuvių spaudoje tiesiog užauja, susikristalizuojantį dvejojų šūkių ir įsitikinimų poliarizacija — lietuviškiau sakant, skrydis į priešin-

gus kraštutinumus. Sakytum, lyg viduryje jau nieko nebebūtų like. Šiaurės poliuje — tik besa-lygiški kovotojai už Lietuvos iš-laisvinimą, o pietų poliuje — vien gausūs bendradarbiautojai su okupantu. Kai kurie mėnesiais naktimis nebeužmiega, nes, esą, net vaikam elementorių nebemo-kam parašyti be „okupanto pro-pagandos“...

Tiesa greičiau bus ta, kad abiejų polių donkichotiškai iškeltos ar į rankas jiems įbruktos vėlia-vos yra išpūstos ir kone klaurai melagingos. Kraštutiniuose spar-nuose matom irzlūs priekabiau-tojus, isteriškus reikautojus, de-magogus ir gal vieną kitą provo-katorių. Skaičius jų nedidelis, ir ne jie sudaro tautinės bendruo-menės liemenį. Vidurys gi tebė-ra užpildytas žymiai ramesnių tautiečių — besizvalgantių, nu-stebusių, nuliūdusių.

Zvelgiant dešinėn — šūkių šūkavimas, emocijų parašai juk dar nėra kovai; net ir kaip lie-zuvio sportas tatau ne per sun-kliausia veikla. Antrą vertus, da-bartinė aplinkybėm laisvinti Lietuvą (irgi figūratyviai — sa-kant) tiesioginės kovos būdu dar nesimato perspektyvų, ir mium iš užsienio ar ten viduj vėl grie-btis kardo tikriausiai būtų per-daug žalinga.

Gi zvelgiant kairėn — išsky-rus senųjų Amerikos lietuvių ko-munistų saujelę, negi mes jau bū-tum išugdę tiek daug maskvinių kvislungų, ir kas galėtų sąžini-n-gai įrodyti jų išdavikišką bend-radarbiavimą su tikroju oku-pantu, t. y. maskoliais? Todėl gal jau būtų nunokęs laikas liau-tis su tokiais muštardiniais šū-kavimais. Tiesa, kartais regim šū-tą gal ne visiem suprantamo, „erzinančio“ ar net „gasdinan-čio“. Bet greičiau tai tik bandy-mai, naujoviški ar daug ginčyti-ni žingsniai, neįprasti metodai vargais negalais išlaikyti tauti-nės prasmės turinčius šiaip taip imanomus saitus su tėvynės lie-tuviais ir gimtuojų kraštu. Ne-tybininkų“. Girdi, pirmiesiems tautos gyvybė labiausiai rūpinti, o antrieji sielojasi valstybinės nepriklausomybės principo nepa-žeidžiamumu ir kova dėl jo, nors tauta dėl to ir skradžiai žemėn grįmstu... Abi srovės krikštazodžius nelabai draugiškai sutiko ir atmetė, nė viena nepasimigius tokiom etiketėm naudotis. Nors, man rodos, pasiūlytos puokštės buvo gana arti tiesos, tik, aišku, kaip metaforos negalėjo ir neprivalėjo būti matematinio tikslumo.

Deja, kaip minėjau, mes daž-nas dabar pasidarėm piktai, ir bi-jau pridėti dar vieną metaforą: piktai, kaip musės rudenį... Tai gali iš dalies džiuginti, kad esam nors šiek tiek gyvi, kadangi dar netingim kad ir iš tuščių šovi-nių pasišaudyti tarpusavyje dėl tam tikrų principų. Bet vis dėlto visi artėjam į vienos pasibaigan-čios epochos galą. Viskas keičia-si, ir su tuo jau netrukus įvyks

(Nukeita į 6 pusl.)

PRANEŠIMAS TAUPYKITE DABAR

UZ CERTIFIKATUS MOKAME:	
7 1/2%	— 6 metų su \$1,000, minimum.
7 1/2%	— 4 metų su \$1,000, minimum.
6 1/2%	— 30 mėn. su \$1,000, minimum.
6 1/2%	— 1 metų su \$1,000, minimum.
SAVINGS INSURED UP TO \$40,000 BY F.S.L.I.C.	

VELIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI, PRADEJUS NAUJĄ taupymo sąskaitą. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą su stovu. Kitos dovanos duodamos, sąskaiton įde-jus atitinkamą sumą.

PAS MUS NE VISI TARNAUTOJAI YRA LIETUVIAI, BET KIEK-VIENAME SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBėti LIETUVISKAI.

Saint Anthony Savings

1447 S. 49th COURT, CICERO, ILL. 60650

PHONE 636-6330

Joseph F. Gribauskas, Vedėjas

OFFICE HOURS

Daily 9:00 to 5:00; Monday 9:00 to 3:00
Saturday 9:00 to 1:00; Wed. and Sunday Closed

Į šiaurę nuo Madrido būdingas Ispanijos vaizdas — Alcañiz miestukas su pilimi.

Laiškai iš Ispanijos

Išvyka į šiaurę nuo Madrido

Madridas yra geras centras apsigyventi, apsidairyti ir toliau keliauti. Vieną rudens dieną du lietuviai ir vienas ispanas automobilio išvažiavom į šiaurės Ispaniją. Algiiui Sauliui tai buvo nuobodus raistas, tiek kartų matytas, važiuojant ten darbo reikalais. Man gi už kiekvieno kalno buvo piliis ir istoriniai paminklai, apie kuriuos buvo vien girdėta ar skaityta. Mūsų kelionės maršrutas — gera proga susipažinti su dviem svarbiomis vietovėmis: Sorija ir Numancia. Sorija yra senas Kastilijos miestas, kuriame dar yra užsilikę romėniškų paminklų ir gotiškų vienuolynų. Bet man Sorija buvo svarbi, nes ten ilgus metus mokytojo mano mėgiamas ispanų poetas Antonio Machado. Ten jis ir apvėrė gražiais posmais savo jauną žmoną mirtį. Ten jis iš meilės keikė Ispaniją, norėdamas pakelti ją iš miego. Ten jis parašė savo gėrybę ir numetė nuo jos tą seną ir retoriką rūbą, atidavė jai naujus kelius, duodamas pradžią antram ispanų literatūros „aukso amžiui“, kuris tuoj pat buvo papildytas tokiais vardais: Garcia Lorca, Alberti, Alexandre, Cernuda, Juan Ramón Jiménez ir daug kitų. Tai buvo tikrai antiras ispanų renesansas.

Pasivaikščioti tam mieste, pamatyti tas gatves, kuriose poetas vaikščiojo, buvo lyg atnaujinimas to takelio, kuris praminamas tik vaikščiojant („El camino se hace al andar“). Užsukom miesto knygų parduotuvėn — tai atrodė daugiau kokio Ispanijos miestelio intelektualinis centras, bet ne Sorios. Pakalbėjus su savininku, mano visa to miesto iliuzija pranyko. Knygyno savininkas buvo viską išmanantis vargšas, nuverčias kalnus, daugiau panašius į kupstus, patenkintas savimi ir savo mažo pasaulio role, milžinas tarp liliptų, vienais akis šaly, revoliucionierius už kavos puoduko. Ir veltui aš ieškojau paties poeto jo mieste. Poetas rašė mieste, kuriame niekas negyvena, vaikščiojo keliais, kuriais niekas nedrįsta eiti, ir nesuprastas išeiliavo ieškoti Ispanijos svetur. Aš nesu poetas, tad gal negalėjau ir suprasti, ką matė Machado tose apylinkėse, laukuose, takeliuose, namų balkonuose, ką jis aprašė savo eilėse, kurias dabar kartoją du kontinentai originalia ir vertimų kalba. Keletas jo eilėraščių yra išversta ir į lietuvių kalbą.

Palikę Soriją, klaidžiodami nuvykom į Numanciją. Visą žinant ispanas mus nuklaidino šunkeliais į numirusius miestukus, kur dažniau užimta bent pusė viso akmeninio miesto. Gatvės siauros, tuščios, šaltos, na-

STASYS GOSTAUTAS

mai niūrūs, šimtmetiniai, aplėisti savo gyventojų, nors namų akmeninės sienos dar ilgai ten pasiliks. Milžiniškos katedros su užkaltais langais ir tuščia varpine liudija praėjusį karštą tikėjimą ir suakmenėjusią didenybę. Nenoromis prisiminė Maironio „Trakų pilies“ posmai. Vis dėlto buvo verta nuklysti, kad rastume toj šal- toj akmenų dykumoje, 8 tūkstančių metų aukštyje vieną juodukų šeimą iš Georgijos. Jie čia buvo įsitaisę geriausiame miesto name, priklausančiame, tur būt, kokiam kunigaikščiui, su didžiausiu herbu prie senų vartų didumo durų. Tai buvo menininkų šeima, užklydus čia nežinia kodėl ir pasilikusi gyventi toj nepaprastoj gamtoje. Ju gyventi toj nepaprastoj gamtoje. Ju gyventi toj nepaprastoj gamtoje. Ju gyventi toj nepaprastoj gamtoje.

Galop atradom Numanciją. Nebuvo ten ko per daug ir atrasti, nes iš senosios iberų tvirtovės belikę vien griaučiai, ir niekas negalėtų patikėti, kad šitame keturių hektarų plote tūkstančiai vietinių gyventojų kadaise mirė, bekvodami prieš romėnų legijonus. Apie šį žemės plotą daug legendų yra sukurta nuo to tragiško momento, kai visi miesto gyventojai nutarė verčiau mirti iki paskutinio vaiko, negu pasiduoti romėnų valdžiai. Tai istorinis faktas ir pavyzdys, kokių ir mūsų tautos istorijoj netrūksta. Niūrus buvo vaizdas apėinant apkasas, kur ir laimėtojų ir nugalėtojų kaulai susimaišę drauge supuvo. Tolimas Moncayo kalnas, žydras dangus ir milžiniškas vaizdas, apimantis visą apylinkę, sukuria tam buvusiam miestui nepaprastai didingą aplinką. Tikrai buvo verta dėl to žemės gabalo mirti. Gal todėl ir pradėdi suprasti, kad nėra nugalėtojų, nei nugalėjusių, bet vien tik paprastas žmogus, su arklų braukiantis žeme, kad ne visada nugalėtojai pasivadina savo vardu miestus ir gatves; ne visada pasistato paminklus, kuriuos paskui nugriauš kiti galiūnai. Kartais žmogaus valia pasistato sau paminklą, kalbantį apie kar- žygiškai nugalėtus žmones, kuriems nieks nepadėjo jokio marmuro lentelės.

Niūriai nusiteikę, sėdom į mašiną ir išvažiavom papietauti. Kuo toliau nuo Madrido, tuo Ispanijos žmonės darėsi nuosirdesni, arčiau žemės, vašingumo ir žmoniškumo. Sustoję vienos gatvės mieste-

ly, suradom vienintelį „Hostal“, kuriame pavalgę karališkus pietus ir išgėrę gero vyno, išvažiavom toliau. Algis keliavo dar toliau į šiaurę. Aš išdėdau į traukinį ir nuvažiavau į Zaragozą, romėnų laikais vadinamą Cesar Augusta. Bet vietinių gyventojų tarmė šimtmečių bėgyje tie du lotyniški žodžiai virto vienu — Zaragoza. Miestas yra vienas iš svarbiausių istorinės Ispanijos karalysčių — Aragono sostinė, Don Fernando, El Católico tėvynė. Jo vestuvės su Isabel, La Católica sujungė visą Ispaniją į vieną didelę karalystę. Tai buvo pradžia vėlesnės ispanų hegemonijos visoj Europoj XVI šimtmečiu. Šitame krašte, už 100 kilometrų į pietryčius, didelėje kelių sankryžoj, tarp Catalunos ir Kastilijos, yra svarbi pilaitė su išlikusiu miesteliuku, pavadinu arabišku vardu Alcañiz (grynai arabiškai būtų Alvanitt). Kur 1500 metais gimė Pedro Ruiz de Moros, lietuviškai Petras Roizijus, buvęs Žygimanto Augusto teisinis patarėjas ir autorius daugybės eilėraščių, aprašančių Borborą Radvilaitę, Zemaičius, Vilnių, Radvilas ir Petkūnus. Bet tai per daug svarbi tema, ir apie Alcañiz paliksim kitam kartui.

Chicagos Picasso

Spalvingoji skulptūros genezė

JUOZAS PRUNSKIS

Pablo Picasso buvo vienas iš talentingiausių menininkų. Tapytojas, skulptorius, mėgino ir rašyti, bet su nedideliu pasisekimu.

Picasso buvo toli nuo religijos, tačiau kai jo draugas Max Jacob, poetas, dailininkas ir kritikas, žydų kilmės, apsisprendė tapti kataliku, Picasso buvo jo krikšto tėvas ir naujam katalikui padovanavo dailiai įrįstą religinį — asketinį veiklą Kristaus sekimą, rašydamas: „Mano broliui Kiprijonui Max Jacob, krikštui prisiminimui, ketvirtadienį, 1915 m. vasario 18 d. Pablo“.

Picasso yra nupiešęs ir Nukryžiąvimą, tik jau tuo savuoju pikasiškuoju stiliumi.

Mums ši dailininką dažnai primena centrinėje Chicagos aikštėje, prie miesto rotušės stovinti jo suprojektuota skulptūra. Šis kūrinys turi savo istoriją, kurią nupasakoja artimai Picasso pažinęs R. Penrose savo knygoje „Picasso. His Life and Work“.

Grupė Chicagos architektų 1963 m. pavasarį kreipėsi į tą Penrosę, kad jis padėtų prieti prie Picasso ir išrašytų paruoštą modelį skulptūros, kuri būtų gigantiškai padidinta ir pastatyta prie tada kuriamo vadinamo Civilinio centro, Chicagos širdyje.

Architektai pagamino stambų modelį vietos, kur turėjo būti pastatyta skulptūra, padarė aplinkinių pastatų nuotraukas ir įteikė Penrosei nugabenti pas Picasso.

Picasso sprendimai nemažai priklauso nuo jo nuotaikos. Laimė, jis susidomėjo projektu ir atvykusiai delegacijai pasakė, jog jaučiasi pagerbtas, kad du miesai, garsūs savo gangsteriais: Chicaga ir Marseille yra pirmieji, kurie pas jį užsako monumentalius paminklus.

Praslinko pusmetis ir Picasso nieko nepadarė. Jau pats Penrose ėmė abejoti, ar kas išeis, nes jis ir Marseilės miestui nieko naujo nesukūrė, siūlydamas tik vieną savo ankstybesnį kūrinį. Tačiau Picasso žmonei pranešė, kad Chicagos jis neužmiršo.

Kitą pavasarį Penrose vėl nuvyko pas Picasso. Apsidžiaugę, atradę dvi beveik panašias

skulptūras Chicagai — didžiuoles, masyvas metalo galvas, kokių jokioje kitoje skulptūroje nebuvo eko matyti. Elegantiškas centrinis gabalas, kuriame buvo kakta, akys, nosis, burna ir smakras, buvo sujungtas eile virbalių su dviem stambiomis tamsiomis plokštumom, kurios lyg priminė stambius plaukų kuokštus. Tarp jų buvo atviras tarpas, sudarydamas išpūdį galvos, esančios tuščioje erdvėje. Tas tarpas darė iliuziją — lyg matytumei galvą kitoje galvoje.

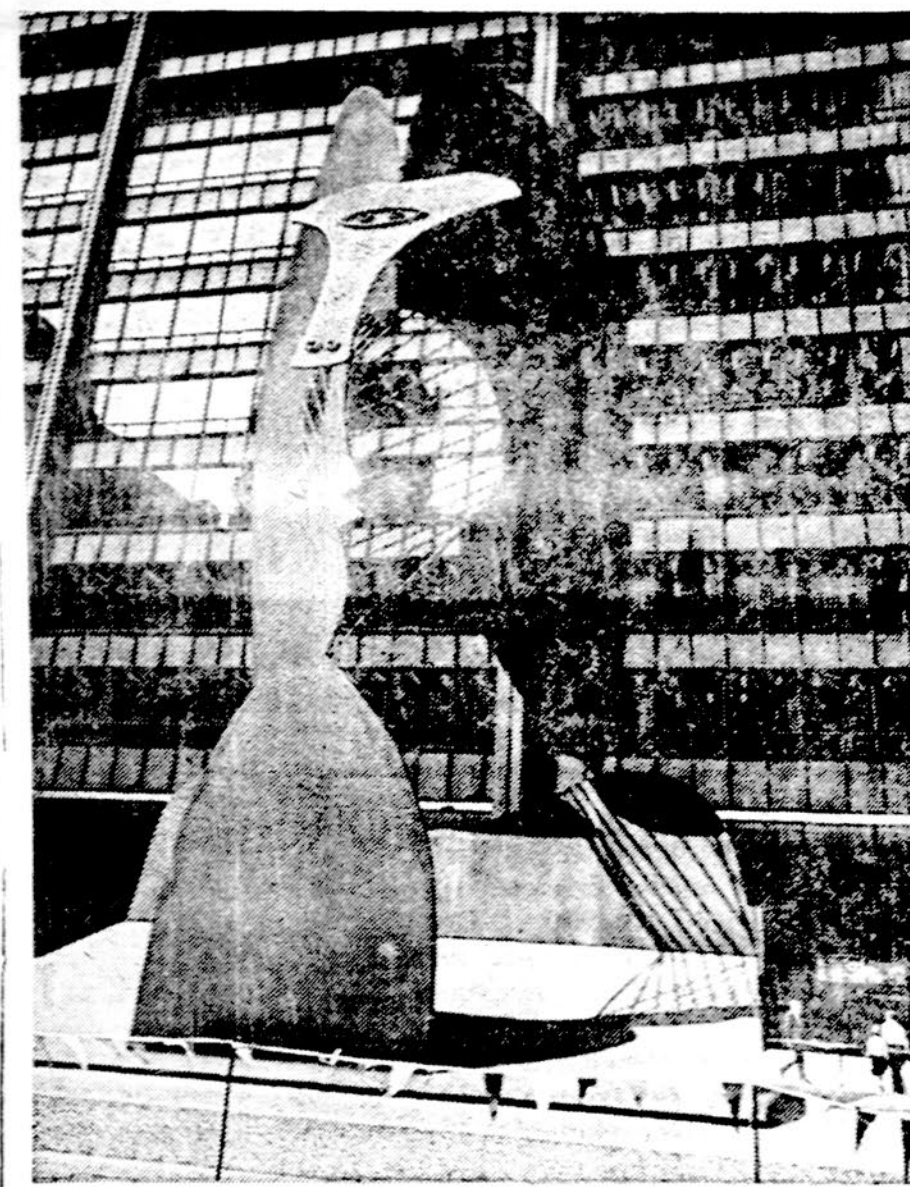
— Aš paklausiau, — pasakoją Penrose, — ar Picasso turėjo mintyje Chicagą, kai jis sukūrė šią nelauktą mįslingą skulptūrą. Jo atsakymas padarėsi siūsti telegramą mano draugams, ir po kelių savaičių penkių architektų delegacija atvyko į Cannes, Prancūziją, kur tuo metu gyveno Picasso.

Tačiau tuo metu Picasso nebuvo nusiteikęs nieko priimti, nepaisant kaip svarbiais reikalais kas atvyktų. Delegacija savaitę kantriai laukė, vis tiek sebuvo priimta, ir su liūdesiu, bet nepradęs pagarbos menininkui, sugrįžo namo. Pasiliko tik vienas — William Hartmann.

Picasso dažnai nepriimdavo lankytojų, kad netrukdytų jam darbo. Tačiau būdavo ir tokių dienų, kad jis būdavo pagautas nusiminimo, savęs kritikavimo, kas jį nublokšdavo visiškai desperacijon ir tada jis nieko nenorėjo matyti.

Kai po kelių dienų Penrose su Hartmannu vėl sugrįžo pas Picasso, atmosfera buvo iš pagrindų pasikeitusi. Jie buvo priimti dailininko studijoj ir greit paaiškėjo, kad paruoštas maketas — būsimasis paminklas Chicagai. Tačiau vis dar nebuvo nieko tikro. Picasso sakė, kad jis dar gali pakeisti, ir pareikalavo neriboto laiko jam apsvaistyti, ką jis yra padaręs. Picasso suprato, kad, ta skulptūrą padarius 50 metų aukštumo, susidarys problema, jų tarpe ir vėjo spaudimas, ką jau turės inžinieriai išspręsti.

Praėjo dar metai. Sudarytas modelis liko apkrautas naujais tapybos darbais, ir atrodė, kad jis jau niekada neišvys dienos švie-

Pablo Picasso skulptūra Chicagos miesto centre

šos. Hartmannas vėl atvyko susidarė aiškus išpūdžio, kas 1965 metais. Jis su Penrose buvo bus toliau. Dvi dienas iš eilės šiltai Picasso priimti, bet jie ne-

(Nukelta į 7 psl.)

KAIP PATOGU!

Užsisakykite šias plokšteles paštu.

1. KALNUOS DAINUOJA — Baltija II	\$6.00
2. SU SOKIU IR DAINA — Neo-Lit.	\$6.00
3. GROJAME JUMS — Neo-Lit.	\$6.00
4. GAUDZIA TRIMITAI — maršai	\$5.00
5. DAINOS — Kun. V. Gorinas	\$6.00
6. ŽIRGINELIAI I ir II vaikams po	\$5.00

Pažymėkite pageidaujamą plokštelę ir siųskite:

GIFTS INTERNATIONAL, 2501 W. 71st St., Chicago, Ill. 60629

Plokštelės su sąskaita bus tuojau Jums pasijostos.

GERA ŽINIA

siunčiančiams

DOVANAS giminėms Lietuvoje ir USSR

Abišaliu susitarimu su

VNIESPOSYLTORGŲ Maskvoje,

vienintelė oficiali atstovybė Jung. Valstybėse

PODAROGIFTS, INC.

skelbia, kad žymiai atpigina

PREFERENCINIĄI RUBLIŲ CERTIFIKATAI.

IR VISAS KITAS DOVANAS

Taip pat primename mūsų klientams, jog dabar laikas užsakyti automobilius, norint, kad būtų tenai gauti pavasarį.

Perlaidų sumos neribotos.

Gaunami šie modeliai:

- ZIGULI VAZ 2101
- ZIGULI VAZ 2102 — Station Wagon
- ZIGULI VAZ 2103 — Naujas Modelis
- MOSKVIC 408 — IE
- MOSKVIC 412 — IE
- MOSKVIC — Station Wagon 426, 427
- ZAPOROZEC ZAZ — 968

Taip pat MOTOCIKLUS, SALDYTUUVUS SKALBIAMAS MASINAS, TELEVIZIJS APARATUS, KAMERAS, SIUVAMAS MASINAS, BALDUS, drabužius, medžiagas, kailinius, rankinius laikrodžius ir maisto produktus.

PODAROGIFTS, INC. yra VIENINTELĖ firma Amerikoje, siunčianti DOVANINUS CERTIFIKATUS per VNIESPOSYLTORGŲ be jokių tarpininkų ir t. t.

PODAROGIFTS, INC. yra VIENINTELĖ firma Amerikoje, pateikianti persiuntimo įrodymus, atitinkančius jos susitarimą su VNIESPOSYLTORGŲ.

Klientų patogumui užsakymus priima šios su mumis bendradarbiaujančios firmos:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

723 Walnut St., Philadelphia, Pa. 19106

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

1776 Broadway, New York, N. Y. 10019

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

488 Madison Ave., New York, N. Y. 10022

arba mūsų pagrindinė kontora

PODAROGIFTS, INC.

N. Y. 10001 — TEL.: (212) 685-4537

Atidaryta kasdien iki 5 val., išskyrus sekmadienius.

Philomena sako:

- KAS NETAUPO ATEICIAI, TAS NESIRUOSIA ŠVIESESNIAI IR TINKAMESNIAI GYVENIMUI.

CHICAGO SAVINGS MOKA ANT PAPRASTŲ KNYGUCIŲ 5.25%

\$1,000 įdėtas vieniems metams duos 6.5%

\$5,000 įdėti 4 metams duos 7.5%

\$3,000 įdėti 6 metams duos 7.75%

Nuošimčiai priskaitomi kas dieną, išmokami kas trys mėnesiai. Kiekvienas taupytojas yra apdraustas iki \$40,000 per Federalinės Valdžios Apdraudą F. S. L. I. C.

CHICAGO

savings and loan association

6245 south western avenue 476-7575

Pirmenybė kultūrai

(Atkelta iš 4 pusl.)

radikalus išsivijęs generacijų pasikeitimas.

Ką jis atneš, dar per sunku atspėti. Bet viena yra tikra, nes bus būtina, kad nors ir klaidžiojant, turėsime ieškoti ir rasti kitų kelių, gal labiau grumslotų, ir siekti tegu lėčiau veikiančių, bet pajėgesnių — ne vien emocinių, o labiau dvasinių ir intelektualinių — vitaminų tautos laisvės ir valstybinės nepriklausomybės idealui siekti.

Šioje ilgesnėje ateities kelionėje, be abejo, neniekinsim, nesmerksim ir atitinkamos išsivijusios politinės veiklos, tam tikrose srityse labai reikalingos akcijos, kuri karštai nori, nors objektyviai ir negali pasiekti savo tikslų. Pavyzdžiui, mūsų išsivijusi negali išlaisvinti maskolių paverptos tautos tėvynėje ir sukurti jai nepriklausomą valstybę (tušcia ir ne-reali retorika būtų save klaidinti tokio programom). Tik tauta savo žemėje, visom aplinkybėm nunokus, šitokią tikslą tegali pasiekti ir, išsivijus taktininkaujama, tą užmojį kiek lengviau įvykdyti.

Bet kiekviena tokia politika, kuri lietuviškoje sferoje blogą padėtį dar daugiau blogina, yra neabejotinai prasta politika. Tokios mūsų vis neišsiregavusios politikos padarinys yra, pavyzdžiui, išsivijusios santykiavimo su tauta tėvynėje sukeltoji anarchija. Reikia stebėtis, kaip tiek ilgai šios negatyvios politikos žala mum patiem nebuvo išaiškyta, net jokių energingų žingsnių ta kryptimi nesistengta daryti. Toks bejėgiškumas ir stagnacija dar daugiau griauja mūsų pačių griuvusių likučius.

Kad mūsų kaulai nevaitotų nelaisvėje!

Ar nebebutų vilties? Yra, ir jos žiežirbos dar daug kur žėruoja.

Nors maskolinio priešo jėgos ir grėsmė šiuo tarpu tebėra triuškinančiai didelės ir pavojingos, tačiau ir lietuvių tautinis, dvasinis ir kultūrinis potencialas tėvynėje šiuo laikotarpiu irgi tebėra kiekibiškai gausus, kokybiškai ne silpnas, patriotiškai gal vienas iš sąmoningiausių kono visoje mum žinomoje lietuviškų genčių istorijoje. Be to, ne-pamirština, kad tik nedidelė dalis tikrojo tautos pajėgumo šian-dien tegali iškilti dienos švieson ir pasireikšti, nes totalistinė, kompartijos surakinta santvarka, kaip žinoma, visai favorizuoja tik režimui pataikaujančios ar labai lojalios mažumos mokslo ir menų talentus. Daugelis kitų nutildyti, užslėgti, nušalinti.

Deja, užsienio plėčiuose lietuvių neišvengiamai skystėja, ir kaip visos varnos ant tvorų karkia: vis skystės. Laimei dar yra likę šiek tiek senojo kapitalo ir dar pusėtinai vyksta augimas naujų gabų meno kūrėjų, ypač gausiai aukštą kvalifikaciją profesionalų ir tiek mokslininkų i-vairių šalių universitetuose, kiek dar niekada nebūta mūsų išsivijusios praeityje. Nesunku naujauti, kad jau artimoje ateityje tai bus mūsų didžiausia, gal ne kiekybinė, bet kokybinė jėga, — žinoma, jeigu tik nenulaužs nuo tautinės kultūros kamieno. O be jo — tikrai nuluš, kaip lūždavo anksčiau, ir dings svetimuose katiluose.

Padėtis akivaizdi, ir išvados pačios atskleidžia. Argi mūsų tautinė bendruomenė, kaip dažnai atsitinka išsivijam, leis nusiskandinti menkaverčių žaidimų trivialybėse ir pati susigraus savo gyvybės syvus? Bet įsidėmėkim, kol ne vėlu. Jei mes tik i-tuščiū ambicijų, suvystiusių iliuzijų ir asmeninių neapykantų kiau-ta susitraukim, jei padoruma ir vėla užmiršę apjaksim paranoi-kų fanatizmuose, jei mūsų visuomenė siekiu visumos nebesu-pras, o šviesuomenė nesugebės pozityviai stovėti naujų sąjūdžių ir modernių užmojų priešaky, ne-

M. K. Čiurlionio ansamblio mišrusis choras dainuoja Chicagoje.

Nuotrauka A. Gulbinsko

Čiurlioniečių koncertas Chicagoje

VLADAS JAKUBENAS

Clevelande reziduojančiam Čiurlioniečių ansamblui sukan-ka 35 metai veiklos. Malonu pažymėti, kad ansamblis dar tebėra geros formos. Taip pat džiugu, kad, nepaisant pakartotinių žinių apie jo vadovo pasitraukimą, ansamblio vadovas Alfonsas Mikulskis vis tebevadovauja Čiurlioniečiams. Ansamblis vasario 2 d., koncertavo Marijos aukštesniosios mokyklos salėje, Chicagoje, pakviestas čia Religinės šalpos rėmėju.

Visi mes „naujieji“ ateiviai nebejaunėjame; vėlesnis amžius uždeda savo atspaudą. Čiurlionio ansamblis irgi ne visai toks, kokį jį girdėdavom kadaise: kai kas išnyko, kai kas naujai atsirado; rezultatas tačiau vis vien pajėgus. Gal nesijaučia to gaivalingumo, kuris patraukdavo tiek vokiečius, tiek sąjungininkų kariuomenės atstovus Vakarų Vokietijoje ir įkvėpdavo pasiryžimo tremtiniais. Užtat atsirado atlikime daugiau išgilinimo, rafinavimo, programos įvairumo ir turiningumo.

Šį kartą pirmoje dalyje buvo ypač įdomių, rimtų kūrinių, kaip M. K. Čiurlionio asketiškai niūrus „Sanctus“, nelengvas ir retai girdimas. Gražaus kompozicinio darbo rodė nuotaikinga a. a. J. Strolis išplėsta liaudies daina „Linelius roviau“ ir taip pat gvas, nelengvas kūrėnis — J. Gruodžio „Žvejai“.

Choras pasižymi rūpestingu niuansavimu, gryna intonacija, žuikia diktija, gausiu, kartais vos girdimu „pianissimo“; yra gražios balsinės medžiagos.

Solo kanklėmis skambino Danutė Bankaitytė A. Mikulskio „Lietuviška rapsodija Nr. 2“. Teko stebėtis ornamentais virtuoziniais bei harmoniškais to instrumento galimais po tikrai gabios muzikės pirštais.

bepajėgs ar galiausiai pasibodės šia kryptimi vadovauti mūsų tautinei bendruomenei, tai kaip kartą dėl tautos likimo rašė mano jaunystės bičiulis Jonas Aistis — „kartoj, mūsų kaulai vaitos nelaisvėje“...

Štai kur glūdėtų ir tariamas mano „pesimizmas“. Tiksliau, ne pesimizmas, o tik ryžtas visuomet atviru akim žvelgti į gyvenimo tikrovę — ir saldžiąją, ir karčiąją. Bet aš dar niekada nekapituliuoju šiai raganiškai mūsų juodo vidurnakčio šmėklai ir beveik su kūdiškiu naivumu tebetikiu, kad pirmą pirmiausia tautinės kultūros kūryboje ir jos buriančiojo vizijoje dar kartą su-oš mūsų dvasinių galių versmė ir subanguos laisvės idealo verpetai — mūsų stiprybės tyriausias šaltinis ir vilties gaiva.

Los Angeles, 1974.IX.3

Maloniai ir įdomiai skambėjo vyrų choro grupė. Čia ypač reiš-kėsi skambūs balsai, aiški diktija, kur kartais kiekvienas žodis pasiekdavo klausytoją, ir įdomi programa. Šalia A. Mikulskio „Kad aš joiau per girėlę“, domi-no ir J. Gruodžio „Šią naktelę nemigau“ ir Vl. Jakubėno „Kai aš joiau per beržyną“ su skirtinga kiekvieno dainos posmo charakterizacija. J. Gaidelio „Naktis prie Nemuno“, gražiai niuansuota, suskamba kiek fan-tastiškai-impressionistiškai.

Antroje koncerto dalyje ketu-ris A. Mikulskio stilizuotos liau-dies dainos: aukštaičių, suvalkie-čių, klaidėdėčių ir džiukų su kan-klų orkestro palyda nuskambė-jo šviesiai, gyvai ir liaudiškai. Tautiniai šokiai buvo lydimi kanklių orkestro (su dviem „bo-siniais“, stačiai laikomais instru-mentais) ir unisonu dainuojan-čių gyvas šokių melodijas cho-ro grupių. Buvo tai tikrai žavinga kombinacija, malonesnė už akordeoną, ar Čiurlioniečių anks-čiau vartotas elektriniai susty-rintas kankles. Gaila tik, kad to-čia kombinacija yra efektinga kaip epizodas, ir vargu ar tikti platesnei choreografiniai progra-mai.

Dvių solo kanklių duetas: A. Mikulskio „Jaunystės žaidimas“, atlikas Danutės Bankaitytės ir Lilės Sniečkaitės, skambėjo blan-kiau, negu ankstyvesnis solo nu-mers.

Paskutinė programos dalis: mišrus choras su kanklių orkestru ir solistas gražino mus arčiau prie ankstyvesnių Čiurlioniečių laikų. Skambus, grynas choro skambesys, paprastos A. Mikul-ski stilizuotų liaudies dainų har-monijos buvo malonios to ieš-kančiam ir laukiančiam klausy-tojui, bet suteikė mažiau įvairu-mo rimčiau nusiteikusiems. Įdo-mumą sudarė liaudies dainų jun-gimas į ciklus — balades. Ypač pavykus buvo „Rambynų“ bala-dė, su senovišku Mažosios Lie-tuvos dainų tipo melodija. Čia ypač atkreipė dėmesį solistas Vla-das Plečkaitis ypač malonaus tembro, gražiai, natūraliai val-domu balsu (bosas - baritonas?). Ar tik neturime čia „pražuvusio“, o gal dar nepažuvusio dainininko talento? „Vestuvių baladė“ — gerai sugalvota; tik visuma kiek išteisa, reikėtų pajavairino-mi.

Programoje pažymėta ir M. K. Čiurlionio 100 metų gimimo su-kaktuvės, bet paties kompozito-riaus vardą matėme tik viename, tiesa, stambesniame ir nelengva-me kūrinyje. Kodėl tik viename? Bet pasiteiravus, paaiškėjo. Ne-turėta laiko greitosiomis pasi-ruošti. Smulkesni M. K. Čiurlio-nio choriniai kūriniai, kaip liau-dies dainų harmonizacijos dėl chromatiškų harmonijų yra sun-

kiai išmokstamos ir ne per daug skambios; didesnės vokalinės programos sudarymas reikalin-gas kruopštaus planavimo. Ru-denį būsiąs ruošiamas vien M. K. Čiurlionio kūrinių koncertas. Šios priežastys yra įtikinančios. Bet tada ar nebūtų užtekę šį kon-certą paskirti vien tik paties an-samblio sukaktuvėms?

Skambiu „Namo“ buvo atsi-sveikintina su entuziastinga sa-le. Programos priedų nebuvo, nes lauke laukė autobusas par-vežti jausius svečius į Clevelan-dą rytdienos darbo diena.

Ta proga pažymėtina, kad Čiurlioniečių tarpe jei ir buvo vienas kitas pensininkas, tai an-samblio scenovaizdyje juos vis dėlto nustelbė jaunesni ir jauni veidai. Tai ypač džiugu, žvel-giant į Čiurlioniečių ateitį: turi-ma ne vien prityrusių veteranų, bet ir mokama patraukti jauni-mą!

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEČEJAMS

Daug sutaupyte pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogių planų atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad ir kevirtad. Vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. Prospect 6-8998
Chicago, Illinois, 60629

6 3/4%

PER ANNUM
30 months
minimum
\$5000 or more

Norom nenorom

Samprotavimai apie mūsų daile

Norom nenorom reikia prisipažinti, jog išsivijoję daile pamažu pereina į moterų glėbį. Toks jau laikmetis. Dažniau ir dažniau ne vyrai, o išmintingos, dailios ponios pasirodo parodose. Pamatą jų dvasios spalvyną. Įvairiausias vizijas. Gražias linijas. Potėpių žaismą. Kartais — labai įdomų pasąmoninį pasaulį.

Suprantama, moderni moteris turi žymiai daugiau laiko už praėjusių epochų motulę, kuri net ir šventomis dienomis negalėdavo atsiplėsti nuo varginančios namų ruošos ir vaikų auginimo. Dabar moteris didžiulę darbo dalį atiduoda namų aparatūrai, vaikų auklėjimui — televizijai ar vyrai, o pati bėga tobulintis į rinktines mokyklas.

Tose mokyklose surasime aiškesnį ir pagyvenusių ponų, uoliai studijuojančių meną. Jos dalyvauja parodose, net rengia savo individualias, laimi prizus, gauna baigimo diplomus. Prakalbintos, labai išmoningai šneka apie estetiką. Visuomet noriai kritikuoja savo varžovių darbus.

Kas mėgsta meną, šitame dailiosios lyties paklydime nesijaučia vienišas. Čia gi išgirsti daug lakių išsireikimų: kūrybinė aistra, dvasinė įtampa, vizijų erdvė, spalvų ritmas, linijų melodija, jaunatviškas išradinumas, menininkės laisvė... Tai spalvingųjų ponų žargonas. Apie kompoziciją ir dailės priemones jos žino daugiau už bet kurį menuose nepesčių ažuolą ar beržą.

Taip ir knieti paklausti: O kaip jaučiasi tu moteriški vyrai. Kai kurie jaučiasi labai prastai (juk nelengva po kelias valandas bant tokiu būdu sulaužyti socialistinio realizmo kanoną ir tvirtu žingsniu žengti į avangardo meną! Tiesa, A. Petruolio gražti, spalvinga peizažų bei natūrmortų kūryba apibūdinama, kaip „giliai“ pilielinė, nes ne tik žadina pasigėrėjimą savo kraštu, žmo-

Dažname dailės parodos atidaryme svečia pasitinka šaltas, gailus samčiū pilstomas gėralas. Kai kada pastiprintas keliais krūminės nuosimčiai, idant paveikslų kontempliacija būtų gilesnė. Tuo parodos šeimininkai rodo savo vaišingumą. Ir juo labiau jie vaišingesni, tuo gėrimėlis stipresnis. Kartais — broliuk, tu mielai!

Samtis po samčio, ir žiūrėk — dauguma publikos jau susimeta į jausius pažįstamų bei draugų būrelius. Visi su stiklais rankose šnekučiuoja apie viską, išskyrus paveikslus. Dar vienas kitas landus individas, prasiskverbdamas pro įkaitusių šnekovų ratelius, bando gėrėtis iškabinta daile. Vėliau ir tie nusiima.

Taip ir praeina gražus atidarymo vakaras. Visi skirstosi laimingi. Tik neaišku, kas juos labiau įkaitino: ar drobių spalvos, ar samčiū pilstomas nektaras?

Tapybiniš avangardas dabarties Lietuvoje! Argi? Žinoma, kad taip.

Pavartykime š. m. „Pergalės“ sausio numerį 37 puslapyje, pamatysime lietuvių tapybos veterano Algirdo Petruolio spalvotą reprodukciją „Natiurmortas, 1968“ — graži gėlių puokštė rusvai violetinėje vazoje. 69 psl. ta pati puokštė spausdinama pakartotinai — tik jau dabar apversta. Liaudiškai sakant, aukštyu kojomis. (O gal taip atsitiko tik man prisistatant egzempliorių?).

Meno istorijoje tokio pokšto dar nebuvo. Bravo Vilniaus spaustuvininkams, išdrįsusiems bent tokiu būdu sulaužyti socialistinio realizmo kanoną ir tvirtu žingsniu žengti į avangardo meną!

Tiesa, A. Petruolio gražti, spalvinga peizažų bei natūrmortų kūryba apibūdinama, kaip „giliai“ pilielinė, nes ne tik žadina pasigėrėjimą savo kraštu, žmo-

gaus darbu, bet ir kelia jo jėgą, teigia gyvenimą“.

Ką reiškia tas „giliai pilielinė“, sunku pasakyti. Galima tik nuvokti, jog A. Petruolio skoningai nutapytos puokštės didina kolūkiečių darbo našumą. Ar tai ne avangardinė mintis?!

Pr. V.

KONCERTINES YPATINGAS GITARAS

IR KANKLES

DARO PAGAL UZSAKYMĄ

IR TAISO STYGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTUS

KVIRINAS RUNIMAS

4914 West Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652 - 3200

UZSISAKYKITE DABAR

TIK PER INTERTRADE EXPRESS CORP.

Zemiausias kursas.

Zemiausias kainos

GERIAUSIA DOVANA

SIUSTI

I LIETUVĄ

dabar, kaip niekad anksčiau

SPECIALUS RUBLIŲ PAŽYMEJIMAI

INTERTRADE EXPRESS

CORP. pirmiausia pasakė apie

tai, o jūs giminės pritarė.

Su specialiu rublių pažymėjimais

jūs giminės gali gauti

viską, ką tik nori, už dalelę

reguliarios kainos. Tai tas

pat, kai jėiti į krautuvę su

100 dol. ir už juos gauti 200

dol. ar 300 dol. vertės prekių,

o gal net daugiau.

INTERTRADE EXPRESS

CORP. mielai jums nemoka-

mai prišius įrodymą. Specia-

liu rublių pažymėjimus galima

paversti į reguliarius rublius

aukščiausiu kursu.

SU PILNA GARANTIJ

GREICIAUSIAS

PATARNAVIMAS

Pažymėjimai pristatomi maž-

daug per tris savaites. Vieno

spec. rublio kursas yra \$2.60.

TAS KURSAS APIMA VISKĄ.

NERA JOKIU KITU

MOKĖJIMŲ.

REIKALAUKIT MOSŲ NE-

MOKAMO ILLUSTRUOTO

KATALOGO

Užsakykite dabar.

Užsakykite tik per

INTERTRADE

EXPRESS CORP.

125 East 23rd Street

Peakas ankštas

New York, N.Y. 10010

Tel.: 982-1530

LAFAI SVARBU

AUTOMOBILAI

Zemiausias kainos.

Pilnai garantuotas

greičiausias pristatymas

Pasirinkite iš šių naujų

modelių

ZHIGULI VAZ 2101

US \$3574.00

NAUJAUSIAS PAGERINTAS

EXPORT MODEL

ZHIGULI VAZ 2103

US \$4096.00

ZHIGULI VAZ 2102

STATION WAGON

US \$3939.00

EXPORT MODEL

MOSKVITCH 412 IE

US \$3624.00

MOSKVITCH 408 IE

US \$3332.00

MOSKVITCH 426 IE

STATION WAGON

US \$3781.00

MOSKVITCH 427 IE

STATION WAGON

US \$4057.00

ZAPOROZHETS ZAZ 968

US \$2284.00

REIKALAUKIT SPECIALIŲ BIULETENIŲ.

SU AUTOMOBILIŲ

PAVEIKSLAIS,

APARINIAIS,

NAUDOTAIS RUBAIS

SVECIAMS IS USSR

REIKALAUKITE MOSŲ

SPECIALIAUS BIULETENIO

MES TURIM 26 METŲ

PATYRIMĄ

SIAME BIZNYJE IR

TALP PAT TURIM

TUKSTANTUS

PATENKINTŲ KLIENTŲ.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIA
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-346

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNŲ
2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-688
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-121
11023 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-44

PETRAS BIELIUNAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-35

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-19

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-100

KEDAGUOJA ST. SEMENIENE, 6507 S. TROY ST. CHICAGO ILL. 60629. TELEF. 925-5988

LIETUVĖ VASARIO 16-TOS ATMOSFEROJ

Esame Vasario 16 minėjimų išvakarėse. Prieš mūsų akis gyvai stoja tie didieji pasišventėliai — 20 nepriklausomybės akto signatarų, kurie sunkios vokiečių okupacijos metu, nežūrėdami asmeniškų pavojų, paskelbė Lietuvos nepriklausomybę.

Jų tarpe nebuvo nei vienos moters, bet visus juos išugdė ir lietuvišką dvasią įkvėpė lietuviškos motinos. Gal net daugumai iš jų pirmąjį lietuvišką raštą teko išmokyti skaityti iš motinos maldaknygės.

Visuose minėjimuose, kuriuos rengia Amerikos Lietuvių Tary-

ba, Lietuvių Bendruomenė ar kita lietuviškoji patriotinė organizacija dalyvauja ir moterys. Bet jų uždavinys neturi koncentruotis tik į vaišių paruošimą virtuvėje. Daugelis jų minėjimą praturtins savo daina, deklamacija, programos pravedimu.

Tačiau vienas iš pačių svarbiausių lietuviškos moters uždavinių yra uoliai pasirūpinti, kad Vasario 16 dvasia būtų tvirtai jaučiama pačioje šeimoje. Išugdytas mūsų vaikuose Lietuvos meilės, susidomėjimo lietuviška krikščioniška kultūra yra pats pagrindinis lietuviškos uždavi-

nys. Nepriklausomybės aktas neturi pasilikti tik archyvuose, knygoje, o jo dvasia turi būti įrašyta ir į jaunus širdis. Lietuviškas butas tebūnie lyg ta laisvos Lietuvos dalelė, kur knyga, meno kūriniai, dainų ir muzikos plokštelės, tarpusaviai šeimos pasikalbėjimai vis švėtetų lietuvišką jausmą, tik ne prievarta brukamu, o patraukiant sukeltu vidiniu susidomėjimu.

Tikroji tėvynės meilė bus tuo stipresnė, kuo ji savo pagrindu turės stipresnius žmoniškumo, taurumo idealus. M. Peškauskaitė sakydavo: "Kiekviena graži mintis, kiekvienas geras darbas, kiekvienas susivaldymas auksu ir vaivorykste spalvina jūsų sielos sparnelius".

J. Žvilbutytė

10,000 dol. per metus
šelpiamiesiems nekranta
iš dangaus

— O iš kur mes tuos pinigus gauname? Pasidarome pačios. Surengiame dvejetą balių per metus. Ruošime trejus metus iš eilės piknikus. Pardavinėjame suaukottus drabužius ir kitus namų reikmenis. Išparduodame savo keptus pyragus. Ir priedo gauname įvairiomis progomis lėšų.

Per 15 metų draugijos reikalus tvarkė vienuolika valdybų ir devynios pirmininkės: 1931 m. Bronė Peters-Petravičienė, 1962 — Bronė Dikiniene, 1963 — Elzė Diminskienė, 1964 — Br. Dikiniene, 1965 — dr. Alina Domanskienė, 1966 — a. a. Elena Kučiūnienė, 1967 — Birutė Briedienė, 1968-69 — Sofija Adomaitienė, 1970-75 — Emilija Kiliene.

— Viena, ko neskelbiame viešai, tai mūsų globojamųjų pavardžių, kurias mes pasilaikome, jų vardais, nelaimėmis bei asaromis nesireklamuojame nei raštu, nei žodžiu, — užbaigė savo kalbą pirm. E. Kiliene.

Vargstančius atjaunintieji

E. Kiliene pristatė savo pagelbininkes — dabartinę valdybą: vicepirm. ir soc. reikalų vadovę Haliną Zitkiene, vicepirm. Ireną Kereliene, išd. Haliną Bagdonienę ir sek. Pranę Masilionienę.

Šiltai prisiminė ir žodį tarti pasikvietė svarbiausią asmenį, lig šiol jos dar neminėta vargstančius atjaunintą dr. J. Kurejį ir globėją kun. dr. Feliksą Gurecką.

— Man atrodo, kad jis ir gimė gailėtis kitų, kitiems gera daryti, — apibūdino jį E. Kiliene.

Ji taipgi išskirtinai paminėjo Lietuvos Dukterų dr. Jos Simo Kudirkos vardu namelių pirkimo iniciatorę, didžiausią namo pirkimui aukotoją, vėliau vadovę ir už namų skolų sumokėtoją dr. Mariją Ringienę.

Prof. Jono Puzino (kairėje) pagerbime, Liet. mot. klubų federacijos Chicago klubo suruošame, klubo pirm. Matilda Marcinkienė (vidury) kalbasi su Konstancija Puziniene. Nuotr. Z. Degučio

IS MOTERŲ PASAULIO

— Marija Rudienė, Balfo c. vald. pirmininkė, po trijų savaitų kelionės pabėgėlių reikalais po užsienį, sugrįžo Chicago. Po prel. J. Končiaus laidotuvių Romoje, Italijoje, kur ji pasakė atsisveikinimo kalbą Balfo vardu prie buv. Balfo c. v. pirm. kapo, M. Rudienė išskrido į Turkiją tvarkyti Brazilijos reikalus. Vienoje, Austrijoje, jis susitiko su Jurašų šeima. Mažasis šešiameitis Jurašius kalba labai gražiai tik lietuviškai, nė žodžio nemoka rusiškai.

— Albina Pilipavičienė ir Apolonija Pažerienė, abi gyv. Juno Beach, Floridoje, ir priklausantys Lietuvos Dukterų dr. Jai, sušelpė draugijai per Albinos ir Alfonso Pilipavičių vasarvietę.

Apgailėstavo, kad dėl ligos negalėjo dalyvauti garbės pirmininkė, visų pamiltoji gen. konsulė Juzė Daužvardienė.

Sukrečiantieji įvykiai

Kun. dr. F. Gureckas nupaskojo, kokių būdu gimė draugija, vargo išaukta, taipgi apibūdino sunkiuosius pirmuosius žingsnius ir išpildytiną visuomeninę.

Iškvistos iš publikos buvusios pirmininkės Birutė Briedienė ir Sofija Adomaitienė pasidalino išpūdžiais, labiausiai jas sukrečiusiais besidarbujant.

B. Briedienė suminėjo, kad jai sunkiausiai laikai buvo, sergant dr. jos pirm. a. a. E. Kučiūnienėi ir mirus motinai, kai 3 našlaitėms — jos dukrelėms teko surasti naujus namus, išdalinti po atskiras šeimas. Jos linkėjimas surasti jėgų kunigui globėjui darbuotis su šimtais moterų (per 800) išaukė skanų juoką.

S. Adomaitienė priminė, kad sunkiausiai ji pergyveno, kai mergaitė negalėjo gauti brandos atestato dėl lėšų (dr. ja jai pagelbėjo); kitas atvejis, kai vienai motinai buvo duotos lėšos operacijai ir ji su jauna, gražia dukrele jas atsiėmė, o tą pačią naktį toji 18 m. mergaitė mirė, ir trečias — kai atsirado vargšų lietuvių, kurių ir palaidoti nebuvo kam. Visais atvejais pagalba atskubėjo draugijai.

Sveikinimas iš skyriaus

Trumpa sveikinimą perdavė Birutė Tijūnaitytė - Saldūkienė iš Washingtono, D. C. to skyriaus pirm. (per 50 asm.).

Trumpas, bet ryškus pagerbimas baigėsi vaišėmis, kurias parėngė Liet. mot. federacijos klubo valdyba: pirm. Matilda Marcinkienė, Br. Dikiniene, D. Kurauskienė, Pr. Masilionienė, I. Sekmokienė, O. Andriušaitienė, K. Suvaizdienė.

S. L.

je atostogavusių dr. jos vicepirm. Haliną Zitkiene. A. Pilipavičienė davė 50 dolerių ir lietuviškų audinių laimėjimams, o A. Pažerienė savo pačios darbo iš kiauiklių vază. Abi floridietės ne pirmą sykį draugiją dosniai sušelpia.

— ALIAS (Amer. Liet. Inž. ir Arch. saj.) Moterų pagalbinio vieneto metinis susirinkimas įvyksta rytoj 3 v. p. p. Bronės ir inž. Br. Nainių namuose, 6804 S. Maplewood. Inž. Br. Nainys pasidalins išpūdžiais iš kelionės į Australiją. Narės kviečiamos gausiai dalyvauti.

— Chicago Lietuvių moterų klubas, kuriam šiemet vadovauja Silvija Petrošienė, bus pagerbtas rytoj 3 v. p. p. Liet. Taut. namuose. Tai antra moterų organizacija, šiemet pristatyta Lietuvos Moterų federacijos klubo mūsų visuomenei. Minimas klubas, kurio narių skaičius yra 75 (uždaras skaičius) yra daug pasidarba- vęs lietuvių kultūros, visuomeni-

niam ir šalpos lauke. Jau 15 metų iš eilės surengia Gintaro balių, kuris tradiciniškai kasmet plačiai komentuojamas amerikiečių didžiojoje spaudoje. Jos taipgi įsteigė jaunųjų narių lygą (priklausau buv. Gintaro balaus delybiuotės). Iš balaus gauto pelno nuolat skiria sumas stipendijoms, daugiausia naujoms atei-

vėms (klube vos viena - kita nauja ateivė tepriklauso). Iš pra-eito balaus pelno (per 4,000 dol.) pusę paskyrė Balfui, pusę stipendijoms. Klubas (įsisteigęs 1923 m.) daug pasidarbavo nepriklausomos Lietuvos atskirimo pradžioje. Klubo tikslas — visakeriopa pagalba Lietuvai ir lietuviams. Jos vienintelės iš moterų organizacijų kasmet tradiciniai iškilmingai atšvenčia Vasario 16-tąją. Klubas yra daug lėšų pasiuntęs Lietuvos našlaitėms, prieglaudoms, Laisvės vardu, ginklų fondui, Vilniaus vadovimo komitetui, transatlanti-niam skridimui, siuntė atstovę į Pasaulio lietuvių kongresą Kau-ne ir daug kitų darbų nuveikė. Klubo garbės pirm. yra gen. konsulė J. Daužvardienė. Kas-met automatiškai skiria po šimtinę Altai ir Balfui, o taipgi už-prenumeruoja lietuviškus laik-raščius seneliams prieglaudose.

— Ona Biežienė, viena pirmųjų Chicago Liet. mot. klubo narių ir buv. klubo pirmininkė, rytoj kalbės apie klubą jo pristatyme 3 v. p. p. Liet. Taut. namuose. Tikimasi ir laukiama mūsų visuomenės didelio pritari-mo, minint mūsų lietuviškas, daug pasidarbavusias Lietuvos labui.

LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBŲ FEDERACIJOS CHICAGOS KLUBAS PAGERBĖ LIETUVOS DUKTERŲ DRAUGIJĄ

Lietuvių Moterų klubų federacijos Chicago klubas kartu su Lietuvių Tautinių namų vadovybe tęsia gražią tradiciją pristatyti lietuvišką visuomenę, paminėti ir pagerbti lietuviškame lauke pasidarbavusius. Pradėta nuo žymiųjų moterų, nepamiršti buvo ir vyrai, dabar atėjo eilė veiklioms moterų organizacijoms.

Sausio 19 d. aktorė Zita Kevalaitytė-Visockienė trumpa ir taiklia įžanga pristatė Lietuvos Dukterų draugijos pirmininkę Emiliją Kiliene.

Jai įprastu nuosirdumu, E. Kiliene supažindino lietuviškąją visuomenę su populiariausia, spėjusia gerą vardą įgyti draugija.

Ji papasakojo dr. Jos įsikūrimo tikslą, kas per penkiolika metų joje darbuos ir kaip šiandien ją atrodo.

Ne vienas apie draugiją gir-dėjo ir žinojo, kad tokia draugija yra, nors toji ir nelenda visuomenei į akis, nesireklamuoja nei žodžiu, nei raštu. Daugiausia už ją kalba atlikti dar-bai ir žmonės, gavę iš jos pagal-bą, paguodą, užuojautą.

— Draugija irgi jaučia, kad ji populiariėja, kad ji užsitarnavo žmonių dėmesį, pagarbą, nes gauname labai mielių laiškų, atsiliepimų ir aukų, — kalbėjo pirm. E. Kiliene.

Sušelpia šimtą asmenų
per vienerius metus

— Draugija padeda kiekvie-nam lietuviui Chicagoje, Ameri-koje ir galima sakyti, visame pasaulyje, į vargą patekusiame, ištikus sunkiai nelaimėi, senat-vėje, sunkių problemų prislėg-tam ir neturinčiam artimųjų, kad kas padėtų. O taip pat naš-laitėms, našlėms, likusioms su būreliu vaikučių. Leidžiame į mokslus. Anksčiau viena, dabar turime du. Kartais tenka padėti neoficialiai, neužgaunant žmo-giškos ambicijos. Laidojame vienišus, jei nėra kas jais pasi-rūpina.

Zemaitis (akt. Leonas Barauskas) ir aukštaitė (sol. Vanda Starkienė) tarnių vakare, jaunimo centre, Chicagoje. Nuotr. P. Malšos

Stasys Balzekas Jr. įteikia Genovaitėi Kudirkienėi dvi banko knyguotes su įnašu 1,000 dol. kiekvienoje vaikams moks-lapinių Martiniuke restorane. Nuotr. V. Noreikos

Genovaitės Kudirkienės (vidury) viešnagė Chicagoje — Brighton parko kle-bonijoje po mišų. Iš kairės — Irena Balzekienė, iš dešinės Simai pagerbti banketo ruošimo komiteto pirm. Liutė Dargienė. Nuotr. H. Blyskio